

Kriminaalipoliittinen toimenpideohjelma

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2025:25

Kriminaalipoliittinen toimenpideohjelma

Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto

Oikeusministeriö Helsinki 2025

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Oikeusministeriö

CC BY-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-400-400-8

ISSN pdf: 2490-1172

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2025

Kriminaalipoliittinen toimenpideohjelma

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2025:25	Teema	Mietintöjä ja lausuntoja
Julkaisija	Oikeusministeriö	
Yhteisötekijä	Kriminaalipoliittikka- ja rikosoikeusosasto	
Kieli	suomi	Sivumäärä 48

Tiivistelmä

Kriminaalipoliittisessa toimenpideohjelmassa selvitetään kriminaalipoliittisen päätöksenteon kannalta merkittäviä tekijöitä ja niiden muutoksia, selostetaan hallituksen tähänastisia kriminaalipoliittisia toimenpiteitä sekä esitetään toimenpiteitä, joita vielä tällä hallituskaudella voidaan tiukat taloudelliset reunaehdot huomioon ottaen toteuttaa. Kriminaalipoliittikalla tarkoitetaan kaikkia niitä toimia, jotka vaikuttavat rikollisuuteen.

Päätöksenteon perustana on korkealaatuinen tieto rikollisuudesta ja toimenpiteiden vaikutuksista. Lainsäädännön vaikutuksia seurataan ja arvioidaan jatkuvasti.

Toimenpiteet

- Ulkomaalaisten vankien siirto: Selvitetään mahdollisuuksia tehostaa ulkomaalaisten vankien siirtoa kotimaihinsa.
- Tulkkien ja käännösten käyttö: Arvioidaan mahdollisuutta rajoittaa tulkkauspalveluiden käyttöä rikosprosessissa.
- Räjähteisiin liittyvät rangaistukset: Arvioidaan räjähteisiin liittyvien rangaistussäännösten kehittämistarpeet.
- Yhdyskuntaseuraamukset: Selvitetään mahdollisuuksia lisätä valvontarangaistuksen, valvotun koevapauden ja yhdyskuntapalvelun käyttöä.
- Yhtenäisrangaistusjärjestelmä: Kehitetään yhtenäisrangaistusjärjestelmää vakavien rikosten osalta.
- Petosrikollisuuden torjunta: Tarkastellaan petosrikollisuutta osana kansallista rikosuhritutkimusta ja kehitetään ennaltaehkäiseviä toimia.

Asiasanat kriminaalipoliittikka, rikollisuus, rikosentorjunta, rikosoikeus, seuraamukset

ISBN PDF	978-952-400-400-8	ISSN PDF	2490-1172
Asianumero	VN/24169/2023	Hankenumero	OM082:00/2023

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-400-8>

Kriminalpolitiska programmet

Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2025:25		Tema	Betänkanden och utlåtanden
Utgivare	Justitieministeriet		
Utarbetad av	Avdelningen för kriminalpolitik och straffrätt		
Språk	finska	Sidantal	48

Referat

I det kriminalpolitiska programmet utreds faktorer som är viktiga med tanke på det kriminalpolitiska beslutsfattandet och ändringar i dem, redogörs för regeringens kriminalpolitiska åtgärder hittills samt föreslås åtgärder som kan vidtas ännu under denna regeringsperiod med beaktande av de strikta ekonomiska ramvillkoren. Med kriminalpolitik avses de åtgärder som påverkar brottsligheten.

Grunden för beslutsfattandet är högklassig information om brottsligheten och om de effekter som åtgärderna har. Lagstiftningens konsekvenser följs upp och utvärderas kontinuerligt.

Åtgärder

1. Överföring av utländska fångar: Möjligheterna att effektivisera överföringen av utländska fångar till sina hemländer utreds.
2. Användning av tolkar och översättningar: Möjligheten att begränsa användningen av tolktjänster i straffprocessen bedöms.
3. Straff i anslutning till explosiva varor: Behoven att utveckla straffbestämmelserna om explosiva varor bedöms.
4. Samhällspåföljder: Möjligheterna att öka användningen av övervakningsstraff, övervakad frihet på prov och samhällstjänst utreds.
5. Systemet för gemensamt straff: Systemet för det gemensamma straffet utvecklas i fråga om allvarliga brott.
6. Bekämpning av bedrägeribrott: Bedrägeribrott granskas som en del av den nationella brottsofferundersökningen och förebyggande åtgärder utvecklas.

Nyckelord kriminalpolitik, brottslighet, brottsbekämpning, straffrätt, påföljder

ISBN PDF	978-952-400-400-8	ISSN PDF	2490-1172
Ärendenummer	VN/24169/2023	Projektnummer	OM082:00/2023

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-400-8>

Criminal Policy Action Plan

Publications of the Ministry of Justice, Memorandums and statements 2025:25	Subject	Memorandums and statements
Publisher	Ministry of Justice, Finland	

Group author	Department for Criminal Policy and Criminal Law	Pages	48
Language	Finnish		

Abstract

The Criminal Policy Action Plan examines factors relevant for decision-making on criminal policy and any changes in these factors, describes the current Government's criminal policy measures so far, and proposes measures that can still be implemented during this government term, taking into account the tight financial constraints. Criminal policy refers to all actions that affect crime.

Decision-making is based on high-quality information on crime and on the effectiveness of measures taken. The impacts of legislation are constantly being monitored and assessed.

Measures

1. Transfer of foreign prisoners: The possibilities to make the transfer of foreign prisoners to their home countries more effective will be explored.
2. Using interpreters and translations: The possibilities to restrict the use of interpretation services in criminal proceedings will be assessed.
3. Punishments related to explosives: The need to develop the penal provisions related to explosives will be assessed.
4. Community sanctions: The possibilities to increase the use of monitoring sentences, probationary liberty under supervision and community service will be explored.
5. Joint punishment system: The system for imposing joint punishments in respect of serious offences will be developed.
6. Combating fraud offences: As part of the National Crime Victim Survey, fraud offences will be examined and the related preventive measures will be developed.

Keywords criminal policy, crime, crime prevention, criminal law, lawful sanctions

---

ISBN PDF	978-952-400-400-8	ISSN PDF	2490-1172
Reference number	VN/24169/2023	Project number	OM082:00/2023

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-400-8>

Sisältö

1	Johdanto	7
2	Tilannekuva	8
2.1	Yhteiskunnallinen kehitys.....	8
2.2	Rikollisuuskehitys.....	9
2.3	Rikosprosessiketjun nykytila	13
2.4	Vankipaikat.....	14
2.5	Johtopäätös.....	14
3	Hallituksen toimet	16
4	Panostaminen ennaltaehkäisevään toimintaan	22
5	Rikosten uhrin	25
6	Kriminaalipolitiikan vaikutukset	27
7	Toimenpiteet	29
7.1	Ulkomaalaisten vankien siirron ja maasta poistamisen edellytysten selvittäminen.....	29
7.1.1	Tausta.....	29
7.1.2	Nykytila.....	29
7.1.3	Näkemykset jatkotoimista	31
7.2	Selvitys tulkkien ja käännösten käytöstä rikosprosessin aikana.....	31
7.2.1	Tausta.....	31
7.2.2	Nykytila.....	31
7.2.3	Näkemykset jatkotoimista	32
7.3	Räjähteisiin liittyvien rangaistussäännösten arviointi.....	32
7.3.1	Tausta.....	32
7.3.2	Nykytila.....	33
7.3.3	Näkemykset jatkotoimista	34

7.4	Valvontarangaistuksen, valvotun koevapauden ja yhdyskuntapalvelun käytön lisääminen	34
7.4.1	Tausta	34
7.4.2	Nykytila	36
7.4.3	Sääntely muissa maissa	37
7.4.4	Taloudelliset vaikutukset	38
7.4.5	Näkemykset jatkotoimista	38
7.5	Yhtenäisrangaistusjärjestelmän kehittäminen	39
7.5.1	Tausta	39
7.5.2	Nykytila	40
7.5.3	Sääntely muissa pohjoismaissa	40
7.5.4	Enimmäisrangaistuksen korottaminen	41
7.5.5	Näkemykset jatkotoimista	42
7.6	Petosrikollisuuden torjunta	42
7.6.1	Tausta	42
7.6.2	Nykytila	43
7.6.3	Näkemykset jatkotoimista	44
8	Yhteenveto toimenpiteistä ja seuranta	46

1 Johdanto

Kriminaalipolitiikalla tarkoitetaan laajimmillaan kaikkia niitä toimia, jotka vaikuttavat rikollisuuteen. Kriminaalipolitiikkaa on muun muassa siitä päättäminen, mistä teoista rangaistaan, millä tavoin ja miten ankarasti. Rikosoikeudellisten toimenpiteiden lisäksi myös esimerkiksi alkoholipoliittiset, sosiaalipoliittiset ja koulutuspoliittiset toimenpiteet sekä terveydenhuolto ja yhdyskuntasuunnittelu vaikuttavat rikollisuuteen. Suomalainen kriminaalipolitiikka perustuu hyvinvointiyhteiskunnan perusajatukselle, jonka mukaan väestön hyvinvoinnin, koulutuksen ja työllisyyden varmistaminen on turvallisen yhteiskunnan peruspilari. Ihmisten hyvinvoinnin uskotaan vähentävän myös rikollisuutta. Kriminaalipolitiikka ulottuu useiden toimijoiden ja ministeriöiden vastuulle.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan kriminaalipolitiikan tavoitteena on rikosten ehkäiseminen, rikoksenteijöiden saattaminen vastuuseen teoistaan sekä uhrien auttaminen ja tukeminen. Ohjelman mukaan hallitus laatii puoliväliriiheen mennessä kriminaalipoliittisen ohjelman ja tekee siitä päätökset taloudellisten reunaehtojen puitteissa. Kriminaalipoliittista ohjelmaa koskevan kirjauksen taustalla on ollut ajatus siitä, että hallituskauden puolessa välissä voidaan taloudellisten reunaehtojen mahdollistamissa rajoissa tarkastella, mitä muita kuin hallitusohjelmaan jo kirjattuja rikosoikeuden alan toimia hallituskaudella voidaan edistää. Tässä toimenpideohjelmassa on kirjauksen johdosta käsitelty hallituksen jo tekemiä tai käynnistämiä oikeusministeriön alalle kuuluvia kriminaalipolitiikan toimia ja pyritty arvioimaan, mitä muita kriminaalipolitiikan toimenpiteitä tällä hallituskaudella on vielä perusteltua ja mahdollista selvittää ja edistää.

Tämän arvioimiseksi on ensin perusteltua tarkastella tämänhetkistä toimintaympäristöä.

2 Tilannekuva

2.1 Yhteiskunnallinen kehitys

Suurin osa suomalaisista voi hyvin ja enemmistölle arki on turvallisempaa kuin koskaan. Suomessa on kuitenkin suuria alueellisia eroja hyvinvoinnissa. Väestö keskittyy Suomessa kaupunkeihin ja niiden lähiseutuihin. Nykyisin Suomen kaupunkialueilla asuu yli 70 % väestöstä. Erityisesti suurimpien kaupunkien sisällä myös asuinalueissa on näkyvissä eriytymistä. Tähän liittyen voidaan viitata valtion kotoutumisen edistämishjelmaan 2024–2027, jonka yhtenä tavoitteena on torjua rinnakkaisyhteiskuntien syntymistä estämällä niiden muodostumiseen johtavia kehityskulkuja sekä niihin liittyvien kielteisten ilmiöiden syntymistä tai laajentumista. Rinnakkaisyhteiskuntien riskitekijöiksi on tunnistettu muun muassa yhteiskunnan hyvinvointierojen kasvu, näköalojen puute sekä asuinalueiden sosio-ekonominen tai etninen segregoituminen. Segregaatiota ehkäistään tehokkaimmin puuttamalla sen perussyihin ja edistämällä työllistymistä, koulutusta ja hyvinvointia sekä huolehtimalla asuinalueiden kehittämisestä.

Väestönkehitys on Suomessa vahvasti eriytynyt alueittain 2010-luvulla. Väestönkehityksen suurimmat ongelmat liittyvät väestön ikääntymiseen, työikäisen väestön määrän vähenemiseen ja syntyvyyden nopeaan alenemiseen. Väestön ikärakenteen muuttuminen vähentää todennäköisesti rikollisuutta, mutta samalla ikääntyneet voivat olla erityisen alttiita joutumaan rikoksen uhriksi alentuneen fyysisen tai psyykkisen toimintakyvyn vuoksi. Suomeen suuntautuva maahanmuutto on kasvanut viime vuosikymmenillä kansainvälisesti vertailtuna nopeasti: ulkomaan kansalaisten määrä Suomessa on kymmenkertaistunut vuodesta 1990 vuoteen 2019. Maahanmuuttajien ikärakenne on kantasuomalaisten ikärakennetta nuorempi.

Teknologinen kehitys on jatkunut voimakkaana. Muun muassa tekoälyn kehittyminen luo mahdollisuuksien lisäksi uudenlaisia uhkakuvia. Digitalisaatio tarjoaa palveluita esimerkiksi helpottamalla sosiaalisten suhteiden ylläpitoa sekä mahdollistamalla erilaisen harrastamisen yhä laaja-alaisemmin myös harvaan asutuilla seuduilla. Toisaalta digitaalinen eriarvoistuminen on myös merkittävä osattomuutta aiheuttava ongelma, ja teknologiakehitys voi osaltaan lisätä eri väestöryhmien välistä eriarvoistumiskehitystä. Digitalisaatio voi myös esimerkiksi kasvattaa nuorten epävarmuutta ja menestymispaineita, kun sosiaalinen media luo mielikuvia täydellisestä elämästä.

Teknologisen kehityksen hallitsemisessa keskeisessä roolissa ovat ns. digijättien toiminta ja näitä koskeva sääntely. Digijätteihin vaikuttamisen kannalta on perusteltua pyrkiä pelkän kansallisen vaikuttamisen lisäksi vaikuttamaan suuremmilla hartioilla esimerkiksi pohjoismaisessa tai EU-tason kontekstissa. Digijättien edustajien kanssa onkin keskusteltu muun muassa Pohjoismaiden oikeusministerikokouksessa syyskuussa 2024, jossa aiheena oli digitaalisten alustojen vastuun kasvattaminen ja puuttuminen verkossa tapahtuvaan lasten ja nuorten rekrytoimiseen rikolliseen toimintaan.

Digitalisaatio asettaa uusia vaatimuksia myös viranomaisyhteistyölle, mutta myös mahdollistaa entistä paremman tietojen hyödyntämisen rikosten torjumiseksi. Laajojen valtakunnallisten ja kansainvälisiä yhteyksiä omaavien rikosilmiöiden torjunnassa ja tutkinnassa tulisi viranomaisten voida vaihtaa tietoja tehokkaasti ja oikea-aikaisesti. Tietojenvaihdossa sekä sitä koskevassa sääntelyssä on eri selvityksissä kuitenkin havaittu puutteita ja esteitä. Oikea-aikainen ja tehokas tiedonvaihto mahdollistaisi paremmin sekä viranomaisen nopean reagoinnin että tehokkaat toimenpiteet rikosten ehkäisemiseksi ja tutkimiseksi. Esimerkiksi petosrikosten torjunnassa ja tutkinnassa tietojenvaihto eri viranomaisten sekä yksityisen sektorin toimijoiden kanssa on keskeistä.

2.2 Rikollisuuskehitys

Kokonaisrikollisuudesta eli kaikesta todella esiintyvistä rikollisuudesta on vaikeaa saada luotettavaa kuvaa. Tilastoitu rikollisuus antaa usein liian suppean kuvan rikosten määrästä ja luonteesta. Piilorikollisuudella tarkoitetaan sellaisia rikoksen tunnusmerkit täyttäviä tapauksia, jotka eivät ole tulleet poliisin tietoon tai joita poliisi ei ole kirjannut rikoksina. Piilorikollisuus olisi tärkeää saada mahdollisimman hyvin tietoon sen harkinnan tueksi, miten resurssit kohdennetaan rikollisuuden ehkäisyyn ja torjuntaan. Piilorikollisuuden huomioiminen antaa tarkemman kuvan kokonaisrikollisuudesta.

Virallisten rikostilastojen muutoksiin vaikuttavat muuttuneen todellisen rikollisuuden määrän lisäksi myös muutokset rikosten ilmoitusalttiudessa ja viranomaisten suorittaman valvonnan suuntautumisessa tapahtuneissa muutoksissa. Ilmoitusalttiutta on lisännyt myös mm. kaupungistuminen ja poliisin palvelujen saatavuuden paraneminen, kuten mahdollisuus tehdä rikosilmoitus verkossa. Kriminologiassa on kehitetty erilaisia menetelmiä piilorikollisuuden määrän arvioimiseksi. Ensisijaiset keinot ovat vertailutilastot, uhritutkimukset sekä tietojen kerääminen

potentiaalisilta rikoksentehtäjiltä. Viranomaisten resursoinnin lisäksi piilorikollisuuden ehkäisemiseksi tarvitaan tietoisuuden lisäämistä, luottamuksen vahvistamista oikeusjärjestelmään ja uhrien tukemista, jotta he uskaltavat tuoda rikoksia esiin.

Poliisin tietoon tulleiden rikosten kokonaismäärä on ollut pääosin laskusuuntainen vuoden 1990 jälkeen. Vuonna 1990 poliisin tietoon tulleiden rikosten määrä oli 1 150 rikosta 10 000 asukasta kohti, kun taso vuonna 2022 oli 855. Varkausrikokset ovat yleisesti vähentyneet 1990-luvun alkupuolelta lähtien, vahingontekorikokset taas ovat vähentyneet viimeisen kymmenen vuoden aikana. Petosrikosten nousu on ollut jyrkkää viime vuosien aikana, ja kun vuonna 2022 viranomaisten tietoon tulleiden petosrikosten määrä nousi yli kolme prosenttia edellisvuodesta, lukema oli koko 20 vuoden tarkastelujakson korkein. Petosrikosten määrä on kaksinkertaistunut 2010-luvun alusta. Ryöstörikosten taso oli vuonna 2022 tarkastelujakson korkein, 42 rikosta 100 000 asukasta kohden. Pahoinpitelyrikosten väestöön suhteutettu määrä lisääntyi lähes yhtäjaksoisesti vuoteen 2011 asti, ja vuonna 2011 poliisin kirjaamat pahoinpitelyt lisääntyivät huomattavan paljon. Viime vuosina pahoinpitelyrikollisuuden taso on pysynyt vuoden 2011 tasoon nähden selvästi matalampana, kunnes vuonna 2022 taso nousi lähelle 2010-luvun alun korkeita lukemia. Henkirikollisuus sen sijaan on vähentynyt lähes yhtäjaksoisesti jo 90-luvulta lähtien, ja vuoden 2023 määrä oli alhaisin ainakin 40 vuoteen, mutta tammi-kesäkuussa 2024 henkirikollisten määrä kasvoi selvästi edellisvuodesta.

Viime vuosikymmeninä myös nuorten rikoskäyttäytyminen on vähentynyt huomattavasti niin kyselytutkimusten kuin viranomaistilastojenkin perusteella, erityisesti muiden kuin väkivaltarikosten osalta. Nuorten rikollisuuden osalta on kuitenkin nähtävissä, että suurin osa nuorista voi hyvin eikä tee rikoksia, mutta samanaikaisesti rikokset keskittyvät pienelle ryhmälle nuoria, joka tekee toistuvasti vakavia rikoksia. Nuorten rikollisuudessa on jengiytymisen lisäksi nähtävissä väkivallan käytön yleistymistä ja raaistumista sekä väkivallan ja rikollisen elämäntavan ihannoitua erityisesti sosiaalisessa mediassa. Nuorten pahoinvointi ja heidän tekemiensä väkivaltarikosten kehitys ovat huolestuttavia ilmiöitä, etenkin kun osa nuorista syyllistyy toistuvasti aikaisempaa vakavampiin rikoksiin. Myös naisiin kohdistuva ja lähisuhdeväkivalta ovat edelleen vakava rikollisuus- ja ihmisoikeusongelma Suomessa.

Perinteisen rikollisuuden rinnalle on tullut uusia rikosilmiöitä. Rikollisuus on aiempaa kansainvälisempää ja se jää entistä useammin piilorikollisuudeksi. Rikollisuus kohdistuu myös usein haavoittuvassa asemassa oleviin uhreihin, kuten ikääntyneisiin. Voimistuvia ilmiöitä ovat katujengien tekemät vakavat väkivalta- ja huumerikokset sekä ääriyhörmien radikalisoituminen.

Huhtikuun 2024 tilannekuvan mukaan Suomen poliisi on tunnistanut noin 10 katujengiksi luokiteltua ryhmää. Näihin ryhmiin on yhdistetty kaikkiaan noin 350 henkilöä, joista noin 150 on poliisin arvion mukaan ryhmien keskeisiä henkilöitä tai jäseniä. Henkilöt ovat pääasiassa 18–30-vuotiaita ulkomaalaistaustaisia miehiä, jotka kuuluvat useisiin eri kansallisuuksiin. Suurella osalla ryhmiin kuuluvista henkilöistä on Suomen kansalaisuus. Vaikka ryhmien vaikutuspiirissä arvioidaan olevan alaikäisiä lapsia, on alaikäisten osuus ryhmiin kiinteästi liittyvissä henkilöissä verraten pieni. Katujengien vaikutusalueet painottuvat pääasiassa pääkaupunkiseudun ja Lounais-Suomen alueille, usein joillekin tietyille asuinalueille. Näille alueille on leimallista sosioekonominen huono-osaisuus sekä verraten korkea ulkomaalaistaustaisen väestön osuus. Useiden eurooppalaisten vertailumaiden tavoin vaikuttaisikin siltä, että myös Suomessa katujengirikollisuus on yhteydessä alueelliseen eriytymiseen ja huono-osaisuuden kasautumiseen.

Eräiden ulkomaan kansalaisten¹ ja ulkomaalaistaustaisten² ryhmien rikostasot ovat tietyissä rikostyypeissä korkeampia kuin kantaväestön ja muiden maahanmuuttajaryhmien vastaavat tasot. Vuonna 2022 (vakituisesti Suomessa asuvia) ulkomaan kansalaisia oli epäiltyä 8,4 henkilöä 10 000 asukasta kohti, kun vastaava luku Suomen kansalaisilla oli 2,0 henkilöä. Esimerkiksi raiskausrikoksista epäillyissä suhteellisesti suurempi osuus on Irakin, Somalian ja Viron kansalaisia (Tilastokeskus 2019). Seuraavassa käydään esimerkinomaisesti läpi tiettyjä rikostyyppisiä, joissa ulkomaalaistaustaisten osuus eroaa tyypillisesti muista epäillyistä.

Vuonna 2023 ulkomaan kansalaisten osuus selvitettyjen raiskausrikosten epäilyistä oli 27 prosenttia (353 epäiltyä). Ulkomaalaistaustaisten osuus kaikissa huumausainerikoksissa oli 12 prosenttia, lukumäärältään eniten ulkomaalaistaustaisia epäiltiin käyttörikoksesta. Poliisin tietoon tulleiden huumausainerikosten osalta suomalaistaustaisten ja ulkomaalaistaustaisten epäiltyjen osuudet ovat kehittyneet varsin samansuuntaisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuonna 2023 varkausrikoksiin syylliseksi epäillyistä henkilöistä 9 prosenttia oli muun maan kuin Suomen kansalaisia. Ulkomaan kansalaisten, erityisesti niiden, joilla ei ole vakinaista asuinpaikkaa Suomessa, osuus varkausrikoksista on kuitenkin laskenut selvästi viime vuosina (Koltola ym 2024). Toisaalta ns. kunniaväkivalta, jossa perhe, suku

-
- 1 Ulkomaan kansalaisella tarkoitetaan Suomessa pysyvästi asuvaa henkilöä, jolla ei ole Suomen kansalaisuutta
  - 2 Ulkomaalaistaustaisia ovat ne henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Ulkomaalaistaustaisia ovat myös ulkomailla syntyneet henkilöt, joiden kummastakaan vanhemmasta ei ole tietoa Väestötietojärjestelmässä.

tai muu yhteisö pyrkii kontrolloimaan yksilöä väkivaltaisesti syyttäen tätä yhteisön normien vastaisesta käytöksestä, on poliisin käsityksen mukaan yleistynyt viime vuosina.

Järjestäytyneiden rikollisryhmien ja niiden jäsenten määrät ovat Suomessa kasvussa. Rikollisryhmien tekemät rikokset ovat kansainvälistyneet, ja ne liittyvät yhä useammin harmaaseen talouteen ja korruptioon. Vankiloissa olevat rikollisryhmien ja -verkostojen sekä katujengien toimintaan liittyvät vangit voivat pyrkiä käyttämään vankeusaikansa hyödyksi ajamalla ryhmiensä etuja ja myös omaa etuansa. He voivat osallistua tai johtaa vankilasta käsin uusia rikoskokonaisuuksia, jotka tapahtuvat niin vankilassa kuin vankilan ulkopuolella. Toiminta ja ryhmien väliset jännitteet voivat aiheuttaa merkittäviä riskejä vankilaturvallisuudelle. Järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvät vangit myös rekrytoivat vankeusaikana uusia toimijoita ja pyrkivät myös verkostoitumaan hyödyllisiksi katsomiensa ryhmien kanssa. Järjestäytyneeseen rikollisuuteen kiinnittyneiden vankien määrä on lisääntynyt, aiheuttaen lisätarvetta mm. rikollisryhmien toimintamahdollisuuksien rajoittamiselle ja muun vankiyhteisön turvallisuuden takaamiselle sekä viranomaisten sujuvalle tiedonvaihdolle.

Kyberrikollisuus kasvaa ja muuttuu vauhdilla. Verkostoituneet ja kehittyneet teknologiaa hyödyntävät rikolliset toimijat käyttävät hyväkseen yhteiskunnan ja yksilöiden haavoittuvuuksia kansallisista rajoista piittaamatta. Verkkoa hyödynnetään rikollisiin tarkoituksiin mm. tiedonhankinnassa, verkostoitumisessa, petoksissa ja vahvasti salatuissa kauppapaikoissa. Arkaluontoisten tietojen vuotamisella voi olla merkittäviä seurauksia. Kyberuhat, disinformaatio ja informaatiovaikuttaminen ovat kasvavia ongelmia.

Arvioitaessa rikollisuuskehitystä huomiota on syytä kiinnittää myös yhteiskunnalliselta tilanteeltaan ja kehitykseltään olennaisten verrokkimaiden tilanteeseen. Tässä suhteessa tulee huomioida erityisesti Ruotsin tilanne. Ruotsissa ilmoitettiin poliisille, tulliviranomaiselle tai syyttäjäviranomaiselle vuonna 2023 yli puolitoista miljoonaa (1 511 882) rikosta. Tämä on 64 412 rikosta enemmän kuin vuonna 2022. Erityisesti kasvua on ollut petosrikollisuudessa. Vuodesta 2014 alkaen ilmoitettujen rikosten määrä on kasvanut 68 129 rikoksella (+5 %). Viime vuosina Ruotsissa ovat korostuneet järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvät ongelmat, kuten useat ampumis- ja räjähteiden käyttöön liittyvät tapaukset. Ruotsin poliisin mukaan Ruotsissa yli 60 000 ihmistä voidaankin liittää rikollisjengien toimintaan ja näistä noin 14 000 ihmistä on aktiivisesti mukana rikollisjengien toiminnassa.

Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut perustavanlaatuisesti ja pitkäkestoisesti. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja maailman geopoliittinen murrosvaihe heijastuvat myös Suomen sisäiseen turvallisuuteen ja heikentävät sen ennustettavuutta. Suomen sisäinen ja ulkoinen turvallisuus ovat monin tavoin yhteen kietoutuneita. Vieraat valtiot ovat lisänneet tiedustelua ja vaikuttamista Suomessa ja etenkin Venäjän toiminta on uhka Suomen turvallisuudelle. Venäjä pitää Suomea epäystävällisenä valtiona ja kohdistaa Suomeen vakoilua ja hybridi-vaikuttamista. Itämeren alueen merkitys Suomen taloudelle, huoltovarmuudelle ja kriisinkestävyydelle on entisestään korostunut. Lähivuosien osalta on tärkeä huomata, että Ukrainan sodalla ja sen mahdollisella päättymisellä voi olla merkittävä lisäävä vaikutus järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan ja kehittymiseen EU:n ja Suomen alueella. Tämä tulee huomioida esimerkiksi aserikoksia koskevissa toimissa. Muuttunut turvallisuustilanne pitää ottaa huomioon myös satamia ja muita kriittisiä turvallisuusympäristöjä koskevassa sääntelyssä, rikoksia koskevan tiedon hankintaa koskevassa lainsäädännössä sekä arvioitaessa sitä, miten voidaan estää järjestäytyneen rikollisuuden soluttautuminen viranomaisrakenteisiin.

2.3 Rikosprosessiketjun nykytila

Keskeisiä rikosprosessiin ja rikosvastuun toteuttamiseen vaikuttaneita toimintaympäristön muutostekijöitä ovat olleet oikeusvaltio- ja digitalisaatiokehitys, yhteiskunnan polarisoituminen, rajat ylittävän rikollisuuden kasvu ja yhteiskunnalliset häiriötilanteet, kuten koronapandemia ja Ukrainan sota. Digitalisoitumisen johdosta rikoksia tehdään enemmän tietoverkoissa ja sitä hyödyntäen, minkä lisäksi myös todistusaineisto on usein sähköisessä muodossa. Rikokset ovat monimutkaistuneet ja kansainvälistyneet. Asiat ovat myös aiempaa laajempia ja oikeudellisesti vaativampia, kuten laajat tietomurtokokonaisuudet. Rikosprosessiketjun viranomaisten tehtävät ja työmäärä ovat kasvaneet.

Keskeisenä haasteena on rikosprosessin pitkä kesto. Käsittelyajat ovat kasvaneet kaikissa rikosprosessin vaiheissa ja rikosprosessiketjun viranomaisissa. Poliisin esitutkintaan käyttämä aika on pidentynyt ja rikosten selvitystaso heikentynyt. Eri-tyisesti vireillä olevien asioiden määrä on kasvanut. Myös Syyttäjälaitoksessa käsittelyaikojen pidentymisen lisäksi avoimena olevien asioiden määrä on kasvanut ja pitkään syyteharkinnassa olleiden asioiden määrä lisääntynyt. Tuomioistuinten osalta käsittelyajat ovat olleet jo vuosia pitkiä. Rikosvastuun toteutumisella kohtuullisessa ajassa on yleistä yhteiskunnallista merkitystä seuraamusten yleisestäävyyden, rikosprosessin uskottavuuden ja kansalaisten oikeusjärjestelmää kohtaan kokeman luottamuksen kannalta. Yksittäistapauksissa kohtuulliset käsittelyajat ovat olennainen osa asianosaisten oikeusturvaa.

2.4 Vankipaikat

Vankien ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavien määrä on kasvanut viime vuosien aikana selvästi ja kasvun ennakoidaan jatkuvan. Rikosseuraamuslaitos arvioi vankimäärän kasvavan lähivuosina noin 250 vangilla, vaikka hallitusohjelman mukaisia lainsäädännön kiristämisiä ei tehtäisikään. Vankimäärän kasvuun vaikuttavat mm. seksuaalirikoslainsäädäntöön viime hallituskaudella tehdyt uudistukset, vuoden 2018 tutkintavankeuslainsäädännön uudistus, poliisin lisääntyneet resurssit tutkia rikoksia sekä tuomioistuinten kiristynyt rangaistuskäytäntö. Suljettujen vankiloiden käyttöaste on syksyllä 2024 kohonnut ajoittain lähes 110 prosenttiin, mutta tasoitunut hieman tämän jälkeen.

Ulkomaalaisia vankeja oli Suomen vankiloissa 16.3.2025 yhteensä 787 (22,0 % vangeista). Näistä 427 suoritti rangaistusta, ja heidän prosentuaalinen määränsä oli 12 % kaikista vangeista ja 16 % rangaistusta suorittavista vangeista. Tutkintavankeja oli 360, joka merkitsee 10 % kaikista vangeista ja 41 % tutkintavangeista.

Ulkomaalaisten vankien vähentämiseksi Suomen vankiloista yritetään löytää ratkaisuja VN Tutkiva-hankkeessa "Ulkomaalaisten vankien siirron ja maasta poistamisen edellytykset" (ks. jäljempänä jakso 7.1).

Hallitusohjelman mukaisten tulevien lainsäädäntömuutosten myötä vankimäärä tulisi lisäksi kasvamaan alustavan arvion mukaan yhteensä noin 300 vangilla. Suurimmat vaikutukset vankimäärään tulisivat aserikoslainsäädännön kiristyksestä, jonka vaikutukset vankimäärään (n=192) tulisivat näkymään täysimääräisesti vuoden 2027 aikana. Hallitusohjelmassa on myös muita lainsäädäntömuutoksia, jotka tulevat vaikuttamaan Rikosseuraamuslaitoksen vankien ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavien määriin, kuten esitykset katujengiin kuulumisen koventamisperusteesta ja ehdonalaista vapautumista koskevien säännöksiä muuttamisesta (ns. ensikertalaisuuslainsäädännön muuttaminen). Edellä mainituista muutoksista johdettua vankimäärä tulee nousemaan nykyisestä arviolta useilla sadoilla vuoteen 2029 mennessä. Siksi on vankipaikkojen lisäämisen ohella perusteltua kehittää toimia, joilla vankimäärää voidaan myös vähentää.

2.5 Johtopäätös

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa näkyvä selvä tavoitetila on, että rikollisuus vähenee ja Suomi on kaikille turvallinen maa. Samaan aikaan Suomen turvallisuustilanne on muuttunut tavalla, joka pitää huomioida myös kriminaalipolitiikassa. Edellä sanotun johdosta suomalaisessa kriminaalipolitiikassa tulee

kiinnittää erityistä huomiota esimerkiksi nuorten rikoskäyttämiseen, järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja uutta teknologiaa hyödyntäviin rikoksiin, kuten petoksiin. Samalla tulee huomioida haasteellinen vankipaikkatilanne ja pyrkiä arvioimaan myös sellaisia ehdotuksia, joilla vankimäärää voidaan tiettyjen rikostyyppien osalta vähentää.

3 Hallituksen toimet

Rikosoikeudellinen seuraamusjärjestelmä ja rangaistukset ovat tärkeä keino tiettyjen kriminaalipolitiikan tavoitteiden toteuttamiseksi. Rankaiseminen on oikeusvaltiossa valtion monopoli. Rankaisemalla yhteiskunta osoittaa lainvastaisen toiminnan hyväksymättömyyden ja sen, ettei lakia voi rangaistuksetta loukata ja ettei lakia rikkomalla pääse samaan tai parempaan asemaan kuin sitä noudattamalla. Rankaisemisella pidetään yllä ihmisten luottamusta oikeusjärjestelmän kykyyn reagoida lain rikkomiseen. Tästä syystä ja järjestelmän uskottavuuden säilyttämiseksi rangaistuksissa pitää olla tietty taso. Etenkin henkeen, terveyteen ja seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen kajoavien rikosten rankaisemisessa on läsnä myös sovituksen ajatus.

Hallituksen ohjelma sisältääkin varsin runsaasti rikosoikeudellista ainesta. Aineellisen rikosoikeuden osalta ovat jo valmistuneet muun muassa naisten sukuelinten silpomista, tapon syyteoikeuden vanhentumisen poistamista, lapsensurmaa koskevan säännöksen kumoamista sekä avioliittoon pakottamista koskevat uudistukset. Eduskunnan käsittelyssä on aserikoksia koskeva laaja uudistuspaketti. Eduskunta on vastikään saanut päätökseen käsittelyn esityskokonaisuudesta, joka sisältää rikoksen tekemistä katujengin jäsenenä ja nöyryyttämistä koskevat koventamisperusteet sekä rikosvastuuta alle 15-vuotiaan käyttämisestä rikoksen tekemiseen koskevan sääntelyn. Varsin pitkällä ollaan valmistelussa myös ns. CAM-rikoksia koskevan uudistuksen ja terroristisia rikoksia koskevan kokonaisuudistusten osalta sekä sisäisen turvallisuuden ja ensihoidon henkilöstön suojaamiseksi laadittavan ns. sinivilkkusabotaasikriminalisoinnin valmistelussa. Myös muun muassa pakolaisvakoilua ja ulkomaisen tiedustelupalvelun hyödyttämistä koskivien kriminalisointien valmistelu on käynnissä. Eläinsuojelurikosten rangaistusten arviointi on myös valmistumassa. Lisäksi Euroopan unionin puitteissa on neuvoteltu ja vastaavasti jäsenvaltioissa on toimeen pantavana useita rikosoikeudellisesti merkittäviä direktiivejä, kuten pakoterikosdirektiivi, joka on saatu eduskunnassa jo käsiteltyä sekä ympäristörikoksia koskeva direktiivi, jonka toimeenpano on valmistelussa. Rikosoikeudellista vastuuta koskevassa sääntelyssä tärkeää on, että rikoksesta seuraava rangaistus on oikeassa suhteessa rikoksen moitittavuuteen nähden.

Jotta rikosoikeudellinen seuraamusjärjestelmä voisi toimia tarkoitetulla tavalla, se tarvitsee tuekseen toimivan ja riittävän nopean rikosprosessin. Tämä edellyttää sekä koko rikosprosessiketjun viranomaisten resurssien turvaamista että prosessin sujuvuuden varmistamista. Rikosvastuun toteuttaminen edellyttää myös tehokasta ja toimivaa valvontaa, joka lisää kiinnijäämisriskiä ja siten sanktiovarmuutta. Rangais- tuksen tulisi lisäksi seurata suhteellisen nopeasti tekoa, jotta se ohjaisi käyttäyty- mistä. Rikosprosessin vaiheita ovat esitutkinta, syyteharkinta, tuomioistuinkäsittely ja täytäntöönpano.

Hallitusohjelmassa on kiinnitetty merkittävästi huomiota viranomaisten resursseihin. Muutokset toimintaympäristössä edellyttävät sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon toimijoiden toimivaltuuksien ja resurssien lisäämistä. Hallitus varmistaa sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon palvelut sekä viranomaisten toimintakyvyn ja riittävät toimivaltuudet. Vaalikauden aikana laaditaan valtio- neuvoston selonteot sisäisestä turvallisuudesta ja oikeudenhoidon tilasta.

Hallitus turvaa poliisin ja oikeusjärjestelmän toimijoiden rahoituksen ja huolehtii oikeudenhoidon selonteon (Valtioneuvoston selonteko 13/2022 vp) mukaisesta toimintaedellytysten turvaamisesta. Hallituskauden aikana poliisien määrä nostetaan asteittain 8 000 henkilötyövuoteen. Pysyvä 70 miljoonan euron määrärahalisäys kohdistuu operatiiviseen toimintaan. Poliisin resurssit turvataan pitkäjänteisesti ja ennakoitavasti siten, että poliisin mahdollisuudet pitkän aikavälin toiminnan suunnitteluun paranevat. Samalla hallitus tarkastelee kokonaisuutta ja kustannuksia, jotka ovat olleet enenevässä määrin nousussa viime vuosina. Tämän vuoksi on päätetty selvittää muun muassa tulkkaus- ja käännösten käyttö rikosprosessin aikana).

Hallituskaudella myös oikeudenhoidon toimijoiden rahoitusta lisätään asteittain aiempien päätösten sekä hallitusohjelmassa päätettyjen lisäpanostusten mukai- sesti. Oikeudenhoidon rahoitusta lisätään pysyvästi 75 miljoonalla eurolla, millä tavoitellaan noin 1 200 henkilötyövuoden lisäystä oikeudenhoitoon kuluvalle vuosi- kymmenellä. Esimerkiksi syyttäjien määrä on korkeampi kuin koskaan aikaisemmin. Tuomioistuinten riippumattomuutta vahvistetaan lisäämällä tuomarien pysyvien virkojen määrää.

Rikosprosessiketjun rahoitusta on tärkeää tarkastella kokonaisuutena, jotta pullon- kauloja ei synny ja oikeusprosesseja saadaan kokonaisuutena sujuvoitettua ja oikeudenkäyntien kestoja lyhennettyä nykyisestä. Kriminaalipolitiikan kehittämi- seksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi hallitus on varannut vuosittaisen 12 miljoonan euron määrärahan.

Oikeusministeriön vastuulla olevaa rikosprosessia koskevaa lainsäädäntöä, kuten oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettua lakia, esitutkintalakia ja pakkokeinolakia kehitetään yhteistyössä sisäministeriön ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa niin, että rikosprosessiketjun toimintaedellytyksiä voidaan tarkastella kokonaisuutena – sen kaikki vaiheet ja toimijat huomioiden.

Hallitusohjelman mukaan oikeusketjun toimivuutta parannetaan. Oikeusprosessia sujuvoitetaan, ja rikosprosessia uudistetaan eri keinoin samalla huomioiden oikeusturva ja perusoikeudet. Oikeusministeriössä valmistellaan muun muassa syyteneuvottelun käyttöalan laajentamiseen, sakkomenettelyn uudistamiseen sekä muihin esitutkinnan ja rikosprosessin sujuvoittamiseen liittyviä ehdotuksia, jotka toteutetaan hallituskauden aikana. Viimeksi mainittuja ovat esimerkiksi esitutkinnan muotomääräysten ja tuomioistuinmenettelyn läsnäolovaatimuksen keventäminen, tiedoksiantosääntelyn tarkastelu sekä erilaiset keinot, joilla voitaisiin tehostaa erityisesti laajojen rikoskokonaisuuksien tehokasta käsittelyä. Jatkossa on myös tärkeää seurata ja arvioida muutosten toimivuutta ja vaikuttavuutta rikosprosessin sujuvuuden ja muun muassa käsittelyaikojen nopeutumisen kannalta. Rikollisuuden ja rikosprosessiviranomaisten toimintaympäristön muutokset tulee ottaa jatkuvasti huomioon lainsäädäntöä kehitettäessä. Tärkeää on myös, että rikosprosessin sujuvoittamiseksi tehdään tiivistä yhteistyötä eri viranomaisten kesken ja kehitetään lainsäädännön asettamissa puitteissa toimivia ja tehokkaita menettelytapoja.

Rikosuhrimaksujen korottamista koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle alkuvuodesta 2025. Esityksen mukaan rikoksentekeijöille määrättäviä rikosuhrimaksuja korotettaisiin 50 %. Maksujen korottamisen arvioidaan lisäävän uhrien tukipalveluihin kohdennettavia rikosuhrimaksujen kertymiä 1,9 miljoonaa euroa nostaten kokonaiskertymän noin kuuteen miljoonaan euroon. Lisäksi valmistellaan uhripoliittista toimenpideohjelmaa rikoksen uhrin aseman parantamiseksi ja tukipalvelujen rahoituksen turvaamiseksi. Rikoshyödyn ja rikollisen omaisuuden poisottaminen ovat tärkeitä keinoja rikollisuuden, erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa. Hallitusohjelman mukaan rikoshyödyn poisottamista helpotetaan esimerkiksi alentamalla vaadittavaa näyttökynnystä ja ottamalla käyttöön rikoshyödyn menettämistä koskeva menettely rikosoikeudenkäynnin ulkopuolella. Myös EU:n uuden ns. konfiskaatiodirektiivin (EU) 2024/1260 keskeisenä tavoitteena on järjestäytyneen rikollisuuden torjuminen tehostamalla rikollisen omaisuuden takaisin Hankintaa ja menetetyksi tuomitsemista. Hallituksen esitys hallitusohjelman ja konfiskaatiodirektiivin edellyttämistä lainsäädäntömuutoksista on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2026.

Käynnissä on myös tietojenvaihtosääntelyn sujuvoittaminen vankilaturvallisuuden parantamiseksi sekä työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan torjunnan tehostamiseksi. Oikeusministeriö on lisäksi asettanut koordinaatiotyöryhmän tukemaan eri ministeriöiden valmistelemia tietojenvaihtoon liittyviä lainsäädäntöhankkeita sääntelyn yhdenmukaisuuden varmistamiseksi. Vuonna 2025 käynnistetään myös pakkokeinolain muutostarpeiden tarkastelua koskeva lainsäädäntöhanke. Hankkeen lähtökohtana ovat muun ohella hallitusohjelmakirjaukset riittävistä toimivaltuuksista rikosten selvittämiseksi.

Hallitusohjelman mukaan poliisitoimintaa ja sisäisen turvallisuuden suojaamista vahvistetaan valmistelemalla ja ottamalla käyttöön rikostiedustelun mahdollistava lainsäädäntö. Keskeiset säännökset valmistellaan sisäministeriön vastuulla olevassa hankkeessa, jonka keskeisenä tavoitteena on luoda säädösperusta Poliisihallituksen alaisen poliisin rikostiedustelulle. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevätkaudella 2026.

Muun ohella rikostiedustelua koskevaan lainsäädäntöön liittyy myös yksityiselämän suojaa koskevan perustuslain 10 §:n tarkistaminen. Oikeusministeriö on 23.12.2024 asettanut työryhmän valmistelemaan tarpeelliset muutokset perustuslain 10 §:ään ottaen huomioon rikos-, siviili- ja sotilastiedusteluun sekä EU-lainsäädäntöön, vakavan rikollisuuden uusiin muotoihin ja teknologiseen kehitykseen liittyvät tarpeet. Työryhmän toimikausi päättyy 28.11.2025.

Hallitusohjelma sisältää runsaasti myös seuraamusjärjestelmää koskevia kirjauksia. Ehdonalaista vapautumista koskevia säännöksiä on hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti ankaroitettu vuoden 2025 alusta voimaan tulleella lainsäädännöllä (ns. ensikertalaisuuslainsäädännön muuttaminen). Vankeus- ja tutkintavankeuslainsäädäntöä koskevissa hankkeissa ollaan toteuttamassa hallitusohjelman kirjauksia muun muassa avolaitokseen sijoittamisen edellytyksistä, varmuusosastosijoittelusta ja vankilahenkilökunnan toimivaltuuksista tehostetun valvonnan osastoilla.

Parhailaan on käynnissä varmuusvankeuden käyttöönottoa sekä elinkautisvankien vapauttamismenettelyn kehittämistä koskeva lainsäädäntöhanke. Varmuusvankeudessa on kysymys pituudeltaan määrittelemättömästä seuraamuksesta rikoksentekeijöille, jotka ovat syyllistyneet vakaviin väkivaltarikoksiin ja jotka on todettu vaaralliseksi yhteiskunnalle ja muiden turvallisuudelle. Varmuusvankeuden on tarkoitus kestää niin kauan, kunnes tuomittua ei enää ole pidettävä vaarallisena. Varmuusvankeuden lisäksi lainsäädäntöhankkeessa kehitetään väkivaltariski-arvioiden asemaa elinkautisvankien vapauttamisharkinnassa. Nuorisorangaistuslainsäädäntelyn kehittämistä valmisteleva työryhmä saa työnsä valmiiksi keväällä 2025 ja hallituksen esitys on tarkoitus antaa syyskauden 2025 aikana.

Mainittujen lainsäädäntöhankkeiden lisäksi lukuisia toimenpiteitä sisältyy hallituksen laatimiin strategioihin ja toimenpideohjelmiin. Keväällä 2024 valmistui nuoriso- ja jengirikollisuutta ehkäisevä ja torjuva hallituksen toimenpideohjelma, joka on laaja 43 poikkihallinnollista toimenpidettä sisältävä kokonaisuus tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Toimenpideohjelma sisältää toimia varhaiseen puuttumiseen, vastuun lisäämiseen aiheutetuista vahingoista, velvoittavuuden lisäämiseen rikosseuraamuksiin, tiedonvaihtoon, rikosprosessin tehostamiseen, rangaistusten kiristämiseen sekä katujengeihin liittymisen ehkäisemiseen. Toimenpideohjelman toimenpiteet keskittyvät riskiryhmiin sekä rikoksiin jo syyllistyneisiin nuoriin ja ohjelman keskeinen tavoite on puuttua rikolliseen käyttäytymiseen nopeasti ennen rikosprosessia, sen aikana ja sen jälkeen. Tässä keskeisessä roolissa on moniammatillinen viranomaisten yhteistyö ja lastensuojelu.

Toimenpideohjelmassa ankkuritoimintaa kehitetään ja laajennetaan. Ankkuritoiminta on yhteistyötä, joka kohdistuu lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennalta estämiseen. Toimintaa toteutetaan moniammatillisessa tiimissä, johon kuuluvat asiantuntijat poliisista, sosiaalitoimesta, terveystoimesta ja nuorisotoimesta, ja työtä tehdään tiiviissä yhteistyössä myös koulujen ja oppilaitosten kanssa. Lisäksi oikeusministeriön ankkuritoiminnan jälkeiseksi tueksi kehittämää toimintamallia toistuvasti ja vakavia rikoksia tekeville nuorille kehitetään edelleen ja levitetään hyvinvointialueille. Ohjelma sisältää myös useita tiedonvaihtoon liittyviä toimenpiteitä, joilla pyritään tiedonvaihdon esteiden purkamiseen ja viranomaisyhteistyön parantamiseen.

Hallitusohjelman mukaan hallitus pitää järjestäytyntä rikollisuutta vakavana uhkana Suomen turvallisuudelle ja lailliselle yhteiskuntajärjestykselle. Hallitus torjuu voimakkaasti järjestäytyntä rikollisuutta. Ohjelman mukaisesti on päivitetty järjestäytyneen rikollisuuden vastainen strategia. Strategian mukaisilla toimenpiteillä muun muassa laajennetaan ja tiivistetään järjestäytyneen rikollisuuden vastaista torjuntayhteistyötä, tehostetaan tietojenvaihtoa ja hallinnollista torjuntaa, varmistetaan järjestäytyneen rikollisuuden osalta rikosvastuun toteutuminen ja rangaistuksen täytäntöönpano sekä rikoshyödyn ja rikollisen omaisuuden tehokas menettäminen. Lisäksi parannetaan satamaturvallisuutta ulottamalla laaja turvallisuusselvitys satamissa ja muissa kriittisissä turvallisuusympäristöissä työskenteleville työntekijöille ja selvitetään järjestäytyneen rikollisuuden uhrien tukitarpeita. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan kannalta merkityksellisiä hankkeita ovat myös edellä mainitut hallituksen hankkeet aserikosten ja rikollisjoukkoa koskevien rangaistusten kiristämisestä, jotka ovat jo edenneet eduskuntakäsittelyyn. Valmis-teilla on myös korruptiontorjuntaa koskevan strategian toimenpideohjelma.

Hallitusohjelman mukaisesti uudistetaan vankilaverkosta turvallisen ja kustannustehokkaan rangaistusten täytäntöönpanon toteuttamiseksi. Vankilaverkosto-uudistus on käynnissä. Valmistunut tai valmistumassa on kolme vankilaa (Vantaan vankilan lisärakennus, Vaala, Oulu), joilla saadaan yhteensä 200 vankipaikkaa lisää vuoteen 2026 mennessä. Hallitus kehittää vankilaverkosta myös pitkällä tähtäyksellä ja uusien vankilahankkeiden suunnittelu on käynnistetty. Talouspoliittinen ministerivaliokunta puolsi lokakuussa 2024 sitä, että hallitusohjelman mukaiseen ampuma-aserikosten rangaistusten kiristämiseen varataan lisärahoitus, joka mahdollistaa lain täytäntöönpanon vaatimien 192 uuden vankipaikan rakentamisen. Hallitus on panostanut vankiloiden turvatekniikkaan myöntämällä 6,45 miljoonan euron lisärahoituksen vuodelle 2025 ja 1,75 miljoonan euron rahoituksen pysyvästi. Hallitus on vahvistanut Rikosseuraamuslaitoksen resursseja oikeudenhoidon selonteon ja hallitusohjelman mukaisesti. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelman mukaisia sopeutustoimia on pyritty kohdentamaan siten, että ne eivät vähentäisi oikeudenhoidon ydintehtävien, kuten syyttäjien, tuomareiden ja vanginvartijoiden, henkilöstömäärää. Lisäksi oikeusministeriö on marraskuussa 2024 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on muun ohessa arvioida vankimäärän kehitystä ja vankilaverkoston kehittämistarpeita sekä keinoja vaikuttaa vankimäärään. Korkean tason työryhmän puheenjohtajana toimii oikeusministeriön kansliapäällikkö ja siihen osallistuu jäsenenä muun muassa Rikosseuraamuslaitoksen edustajia.

4 Panostaminen ennaltaehkäisevään toimintaan

Rikoksiin voidaan puuttua kriminaalipolitiikassa myös muulla tavoin kuin rikosoikeuden tai rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän avulla. Hallitus panostaa voimakkaasti rikoksia ennaltaehkäisevään toimintaan. Rikollisuuteen, rikosten määriin ja kansalaisten kokemaan rikoksen pelkoon voidaan vaikuttaa erityyppisillä rikoksentorjunnallisilla toimenpiteillä. Eri rikoslajeihin kohdennetun yhteiskunnallisen panostuksen tulee olla oikeassa suhteessa rikosten vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen. Tämä korostaa tarkan ja ajankohtaisen rikollisuuden kokonaiskuvan sekä kattavan ja oikea-aikaisen tiedonvaihdon tärkeyttä.

Suomessa rikoksentorjunnalla tarkoitetaan kaikkia rikosten ehkäisyyn ja rikoksentorjuntatyöhön sisältyviä toimia, joilla ehkäistään ja vähennetään rikoksia sekä niistä aiheutuvia haittoja, jotka voivat ilmetä joko suorasti, tuottaen fyysisen, henkisen tai taloudellisen haitan tai epäsuorasti lisäämällä uhrin, hänen läheistensä tai esimerkiksi alueen asukkaiden rikoksen pelkoa ja turvattomuuden tunnetta. Rikoksesta aiheutuvien haittojen vähentäminen onkin tärkeä yhteiskunnallinen tavoite.

Rikoksia voidaan ehkäistä erilaisin lähestymistavoin. Voidaan pyrkiä vaikuttamaan potentiaaliin rikosentekijöihin ja rikosten uhriin tai rikosentekoympäristöön. Rikosentekijöihin voidaan vaikuttaa esimerkiksi laillisuuskasvatuksella kouluissa, riskiryhmiin kohdistuvalla Ankkuri- tai nuorten toimintamallityöllä ja rikosseuramusalalla tapahtuvaan uusintarikollisuuden torjuntaan liittyvällä toiminnalla. Rikosten uhriksi joutumista voidaan tiettyjen rikostyyppien osalta pyrkiä ehkäisemään esimerkiksi valistustyöllä ja uudelleen uhriksi joutumista esimerkiksi erilaisilla rikoksen uhreille tarjotuilla palveluilla.

Yleisesti ottaen rikoksentorjuntaa toteutetaan koko väestöön kohdistuvin universaalein toimin (primaaripreventio), riskiryhmiin kohdistuvin toimin (sekundaaripreventio) ja rikoksenuusimista ehkäisevin toimin (tertiääripreventio). Primaaripreventio voi nuorille olla esimerkiksi laillisuuskasvatusta, nuorisotyötä ja koulupudokkuuden vähentämistä. Aikuisille primaaripreventio voi puolestaan olla valistusta esimerkiksi erilaisista petosrikollisuuden muodoista ja asuntojen suojaamisesta tai maahanmuuttajille tarjottua kotouttamista ja suomalaisen

oikeusjärjestelmän tunnetuksi tekemistä. Sekundaaripreventio on Suomessa kohdistunut erityisesti nuoriin, joilla on selkeästi kohonnut riski syyllistyä rikoksiin tai jotka ovat jo syyllistyneet rikoksiin. Tällöin puhutaan yleisemmin varhaisessa puuttumisessa, ja siinä tukea tarjotaan riskialttiille nuorille ja heidän perheilleen ennen kuin ongelmista tulee vakavia. Esimerkkinä tästä työstä on hallitusohjelmassa mainittu Ankkuri-toiminta. Niille nuorille, joille Ankkurin tarjoamat palvelut eivät riitä ja jotka syyllistyvät toistuvasti vakaviin rikoksiin, on oikeusministeriön johdolla kehitetty erillinen nuorten toimintamalli hyvinvointialueille. Tertiäripreventio kohdistuu jo vakavassa rikoskierteessä oleviin henkilöihin ja sen tavoitteena on katkaista heidän rikoskierteensä erilaisin interventioin. Usein tämä työ käynnistyy rikosseuraamusalan asiakkaana. Onnistunut rikoskierteen katkaisu saattaa tarvita räätälöityjä palveluita esimerkiksi seksuaali- ja väkivaltarikollisille tai vaikka päihdepalveluita. Järjestäytyneen rikollisuuden jäsenten irtautumista rikollisesta elämäntavasta tuetaan Suomessa Exit-ohjelmilla.

Oikeusministeriön yhteydessä toimii kansallinen rikosentorjunnan asiantuntijaelin rikosentorjuntaneuvosto (RTN), joka käsittelee rikollisuuden ehkäisyyn, rikoksista aiheutuvien haittojen vähentämiseen ja turvallisuuden edistämiseen liittyviä yleisiä kysymyksiä. Rikosentorjuntaneuvostolla ja oikeusministeriöllä on Suomessa tärkeä rooli rikosentorjuntayhteistyön koordinoinnissa ja kehittämisessä sekä kriminologisen tutkimuksen edistämässä ja hyödyntämisessä.

Hallituksen nuoriso- ja jengirikollisuutta ehkäisevän ja torjuvan toimenpideohjelman yksi keskeisistä tavoitteista on mahdollisimman nopea tuki ja puuttuminen lasten ja nuorten rikolliseen käyttäytymiseen ennen rikosprosessia, sen aikana ja sen jälkeen. Ohjelman toimilla kohdistetaan ehkäisevät ja uusimista vähentävät interventiot nuorille riskitasoisesti. Ohjelmassa kehitetään nykyistä ennaltaehkäisevää ankkuritoimintaa yhä kattavammaksi ja toimivammaksi. Lisäksi oikeusministeriön kehittämää toimintamallia ankkuritoiminnan jälkeisenä tukena toistuvasti ja vakavia rikoksia tekeville nuorille kehitetään ja laajennetaan. Hallitus on varannut toimenpideohjelman täytäntöönpanoon vuosille 2025–2027 vuosittain kaksi miljoonaa euroa. Tästä 700 000 euroa on varattu toistuvasti ja vakavia rikoksia tekeville nuorille suunnatun toimintamallin levittämiseen hyvinvointialueille, toimintamalliin jo aikaisemminkin suunnatun avustusrahoituksen lisäksi.

Oikeusministeriö on panostanut valtionavustuksilla myös väkivalta- ja seksuaalirikollisten uusintarikollisuuden ehkäisyyn. Vuonna 2023 valtionavustuksia ohjattiin erityisesti seksuaalirikollisten kuntouttamiseen (400 000 euroa) hankkeille, joilla tarjotaan maksuttomia, matalan kynnyksen tukipalveluja henkilöille, joilla on kohonnut riski syyllistyä erityisesti lapsiin ja nuoriin kohdistuvaan seksuaalirikokseen tai joissa kehitetään menetelmiä seksuaalirikoksiin syyllistyneiden

ulkomaalaistaustaisten henkilöiden uusintarikollisuuden ehkäisyyn. Vuonna 2024 oikeusministeriö myönsi erityisavustuksiin väkivalta- ja seksuaalirikollisuuden ehkäisy- ja katkaisupalveluiden kehittämiseen ja palveluiden käytön lisäämiseen yhteensä 575 000 euroa. Rahoitusta myönnettiin kuudelle hankkeelle, mm. neuro-psykiatrisista vaikeuksista kärsivien väkivalta- ja seksuaalirikollisten uusintarikollisuuden ehkäisyyn, järjestäytyneestä rikollisuudesta irtautumisen tukemiseen ja seksuaalirikollisten kuntouttamiseen. Myös hallituksen lakihankkeilla naisten sukuelinten silpomisen, avioliittoon pakottamisen ja kunniaväkivallan rangaistavuudesta voidaan arvioida olevan rikoksia ennalta ehkäisevää vaikutusta.

5 Rikosten uhrin

Uhrien auttaminen ja tukeminen on olennainen osa kriminaalipolitiikkaa.

Oikeusvaltion keskeisiin periaatteisiin kuuluu oikeussuojan ja rikosvastuun toteutuminen sekä rikoksen uhrin oikeuksien turvaaminen. Keskeisiä kriminaalipoliittisia kysymyksiä uhrinäkökulmasta ovat uhrien tiedonsaanti ja rikoksista ilmoittaminen, tukipalveluiden riittävä ja yhdenvertainen saatavuus, järjestelmän kyky vastata uhrien erityisiin tarpeisiin, uhrien mahdollisuudet saada korvauksia ja suojelua sekä osallistua rikosoikeudellisiin menettelyihin. Uhrin aseman kehittäminen pohjautuu Suomessa kansallisiin tavoitteisiin, EU:n lainsäädäntöön ja strategioihin sekä kansainvälisiin suosituksiin ja velvoitteisiin.

Rikosten uhrien tunnistamisella, varhaisella tavoittamisella, tukemisella ja oikeudellisella avulla on keskeinen rooli uhrin oikeuksien, rikosvastuun ja oikeusturvan toteutumisessa sekä rikosprosessin sujuvuuden edistämisessä. Rikoksen uhrille tarjottava tuki voi lievittää uhrin kuormitusta sekä tukea osallistumista rikosprosessiin aktiivisesti ja tehokkaasti. Oikea-aikainen tuki voi auttaa uhreja käsittelemään mahdollisesti traumaattisiakin kokemuksia edistään heidän toipumistaan ja vähentäen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden sekä pitkäaikaisen tuen tarvetta. Lisäksi tuki voi auttaa ylläpitämään uhrin työ- ja toimintakykyä. Kriminaalipolitiikan yleistavoitteiden kannalta kyse on ennen kaikkea siitä, että rikosten aiheuttamat kärsimykset ja kustannukset pyritään jakamaan oikeudenmukaisesti eri osapuolten kesken. Hallitusohjelman mukaisesti rikoksen uhrien asemaa kehitetään laatimalla uhripoliittinen toimenpideohjelma, jonka tavoitteena on turvata uhrien tukipalveluiden rahoitus ja parantaa rikoksen uhrien asemaa rikosoikeudellisissa menettelyissä.

Rikoksen uhrin voivat saada tukea, neuvontaa ja apua monilta eri tahoilta. Käytännössä järjestöt tuottavat suuren osan rikoksen uhrien tukipalveluista.

Oikeusministeriö on antanut Rikosuhripäivystykselle veloitteen tuottaa ja tarjota Euroopan unionin uhridirektiivin (2012/29/EU) mukaiset uhrien yleiset tukipalvelut vuosina 2018–2027. Palvelut on tarkoitettu kaikille rikoksen uhreille ja heidän läheisilleen. Nollalinja on ympäri vuorokauden auki oleva auttava puhelin naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan uhreille. Puhelinpalvelua edellyttää

Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (ns. Istanbulin sopimus). Lisäksi monet muut järjestöt tarjoavat rikoksen uhreille tukea, neuvontaa ja ohjausta.

Helmikuussa 2025 pidettiin oikeusministerin kutsumana kunniaväkivallasta pyöreän pöydän tilaisuus, jossa maahanmuuttajajärjestöjen edustajat sekä oikeudenhoidon eri toimijat keskustelivat kunniaan liittyvästä väkivallasta erityisesti oikeussuojan toteutumisen näkökulmasta ja kuinka naisten ääni kunniaväkivaltaan liittyen saadaan kuuluviin.

Hyvinvointialueet vastaavat julkisten sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamisesta rikosten uhreille. Ihmiskaupan uhrit, heidän alaikäiset lapsensa sekä ihmiskaupparikoksen tutkinnassa avustavat henkilöt voivat saada apua myös Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmältä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos vastaa turvakoti- palvelujen järjestämisestä, koordinoinnista ja kehittämisestä. Yksityiset yritykset, kuten lakitoimistot ja yksityiset sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajat tarjoavat myös palveluita rikoksen uhreille. Uhrin kannalta keskeiset oikeudelliset viranomaiset ovat poliisi, syyttäjä, tuomioistuimet ja oikeusapu.

Pitkään kestävät rikosprosessit ovat myös rikosten uhrien kannalta merkittävä ongelma. Alaikäisten asianomistajien osalta on säädetty velvollisuudesta käsitellä lapsiin kohdistuneet rikokset kiireellisinä, jos epäilty rikos on asianomistajaan kohdistunut seksuaalirikos tai hänen henkeensä, terveyteensä, vapauteensa, yksityisyyteensä, rauhaansa tai kunniaansa kohdistunut rikos. Esitutkintalain mukaan lapsiin kohdistuvat tutkintatoimenpiteet tulisi suorittaa mahdollisuuksien mukaan erikoistuneiden tutkijoiden toimesta, millä voidaan parantaa rikostutkinnan laatua ja alaikäisen uhrin asemaa.

Rikosprosessia sujuvoittamalla voidaan parantaa yleisesti uhrien asemaa. Nopeampi ja edullisempi rikosprosessi mahdollistaa oikeusturvan toteutumisen useammalle asianomistajalle. Oikeusturvan saatavuuden kannalta keskeistä on, ettei prosessi viivästy aiheuttomasti. Uhrin kannalta olisi tärkeää järjestää prosessi siten, ettei uhrin tarvitse palata asiaan toistuvasti pitkällä aikavälillä. Lisäksi rikosprosessin digitalisoitumisella voidaan saavuttaa asianomistajien kannalta edullisia ja toimivia ratkaisuja, joilla vähennetään rikosprosessista heille aiheutuvia haittoja.

6 Kriminaalipolitiikan vaikutukset

Kriminaalipoliittisen päätöksenteon ja rikollisuutta koskevien toimenpiteiden perustana tulee olla korkealaatuinen tieto rikollisuudesta ja eri toimenpidevaihtoehtojen vaikutuksista. Tähän sisältyy muun muassa huolellinen analyysi siitä, minkälaisia haittoja ja kustannuksia aiheutuu eri tahoille yhtäältä moitittavista teoista ja toisaalta mahdollisista toimintavaihtoehdoista. Rikosten ennalta ehkäisemisen kannalta perustellut keinot riippuvat osaltaan rikosten luonteesta. Esimerkiksi vakaviin taloudellista hyötyä tuottaviin rikoksiin liittyy usein suunnitelmallisuutta ja jopa rangaistusuhkien arviointia. Mikäli käytetyillä keinoilla saadaan aikaan esimerkiksi vakavan väkivaltarikollisuuden vähenemistä, merkitsee tämä samalla rikoksista johdettujen terveydenhoitopalvelujen tarpeen ja vastaavasti kustannusten vähenemistä. Niukkoja resursseja on käytettävä mahdollisimman hyödyllisellä ja perustellulla tavalla. Edellytykset tutkimustiedon hyödyntämiselle ovat sitä paremmat, mitä varhaisemmassa vaiheessa tutkimustieto saadaan mukaan lainvalmisteluprosessiin.

Kriminaalipoliittisia uudistuksia tehtäessä olisikin syytä tarkastella olemassa olevan tiedon valossa erilaisia etenemistapoja ja eri politiikkaratkaisujen vaikutuksia ja kustannuksia. Lainsäätäjän käytössä tulee olla mahdollisimman kattavat tiedot ehdotetun lainsäädännön vaikutuksista. Tähän tarvitaan korkealaatuista yliopistotasoista tutkimusta. Tutkimusta hyödynnetään ja vaikutuksia arvioidaan lainsäädäntötyön ohella kaikessa muussakin kriminaalipoliittisessa toiminnassa, kuten sosiaalisessa rikosentorjunnassa, kaupunkisuunnittelussa, nuorten toimintamalleissa, exit-ohjelmissa, väkivallan vähentämisessä, rangaistusten täytäntöönpanossa ja uhripolitiikassa. Ajantasaisen ja oikean tilannekuvan muodostamiseksi tarvitaan tietoa myös viranomaisilta.

Voimassa olevien lakien vaikutusten ja muun sääntely-ympäristön seurannalla ja arvioinnilla on keskeinen rooli lainvalmistelun perustana olevan tietopohjan muodostamisessa. Lainsäädännön seurannan ja jälkiarvioinnin sekä niiden kehittämisen tarpeellisuutta on viime aikoina tuotu korostetusti esiin. Valtioneuvoston piirissä onkin laadittu yhteiset periaatteet lainsäädännön seurannasta ja jälkiarvioinnista (Valtioneuvoston yhteiset periaatteet lainsäädännön seurannasta ja jälkiarvioinnista. Valtioneuvoston julkaisu 2023:50).

Rangaistavaksi säätämällä ja ankarampaan rangaistuskäytäntöön johtavilla lainsäädäntömuutoksilla tavoitellaan uusien rikosten tekemistä estävää vaikutusta sekä siitä odotettavaa suojeltavien oikeushyvien tehokkaampaa suojaa. Tämä koskee niin rangaistusten yleisestävyyttä (yleinen rikoksia ennalta estävä vaikutus) kuin myös jo tuomittuun rikosentekijään kohdistuvia uusien rikosten tekemistä estäviä vaikutuksia (erityisestävyys). Yleisestävyydessä on ennen kaikkea kysymys siitä, missä määrin kansalaiset kokevat järjestelmän toimivan tehokkaasti ja oikeudenmukaisesti.

Rikoslainsäädännön rikoksia ennalta ehkäisevä vaikutus riippuu tutkimustiedon mukaan merkittävästi kiinnijäämisriskistä ja rankaisemisen todennäköisyydestä. Nykyistä ankaramman rikosoikeudellisen arvostelun kohdistaminen keskeisiin oikeushyviin kohdistuviin vakaviin rikoksiin korostaisi tällaisten rikosten yhteiskunnallista selvittämistä, tehostaisi poliisin kysymyksessä olevaan rikollisuuteen kohdistamia toimia ja sitä kautta myös lisäisi rikosten kiinnijäämisriskiä.

Ankarampiin rangaistuksiin johtavilla lainsäädäntömuutoksilla korostettaisiin kysymyksessä olevien rikosten paheksuttavuutta ja moitittavuutta. Lainsäädäntömuutokset voivat lisätä kansalaisten luottamusta siihen, että vakaviin turvallisuusuhkiin reagoidaan myös rikoslainsäädännöllä ja siihen liittyvällä viranomaistoiminnalla. Rikoksia ennalta estävään vaikutukseen pääseminen edellyttää, että lainsäädäntömuutokset ovat kansalaisten tiedossa, mihin on pyrittävä tehokkaalla tiedottamisella muutoksista.

Hallitusohjelmaan sisältyy muutoshankkeita, joilla on rangaistustasoa kiristävä vaikutus. Tämä voi olla toteutettu eri tavoin. Ankarampi vähimmäisrangaistus tuottaa pidempiä rangaistuksia, kun taas enimmäisrangaistuksen korottaminen mahdollistaa varautumisen moitittavuudeltaan hyvin paheksuttaviin tekoihin ja antaa tuomioistuimelle enemmän harkinta-aluetta. On perusteltua, että rikosoikeudellisen järjestelmän ankaruustaso on riittävän yhtenäinen muiden Pohjoismaiden kanssa. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että Suomesta ei muodostu rikollisuudelle turvasatamaa.

7 Toimenpiteet

Kriminaalipoliittisen ohjelman valmistelun yhteydessä on tarkasteltu useita yksittäisiä toimenpiteitä, joita voisi olla edellä tässä ohjelmassa todetun johdosta perusteltua suunnitella ja edistää. Lähtökohtana valmistelussa on ollut se, että käytettävissä ei ole merkittäviä taloudellisia lisäresursseja kuluvalle hallituskaudella. Tämän osalta huomioon on otettava myös se, että erityisesti monet suljetut vankilat ovat tällä hetkellä täynnä ja vankipaikkatarvetta lisäävät lainsäädäntömuutokset edellyttävät vankiloiden lisärakentamista, joka edellyttäisi lisäresursseja. Tähän ohjelmaan on kerätty tunnistettuja tarpeita, joita tulee selvittää ja kehittää osana hallituksen kriminaalipoliittista linjaa.

7.1 Ulkomaalaisten vankien siirron ja maasta poistamisen edellytysten selvittäminen

7.1.1 Tausta

Hallitusohjelman mukaisesti edistetään ulkomaalaisten vankien siirtämistä kotimaidensa vankiloihin. Ulkomaalaisia vankeja oli Suomen vankiloissa 16.3.2025 yhteensä 787 (22,0 % vangeista). Vangin siirtoon sovelletaan kolmea kansainvälistä säännöstöä:

7.1.2 Nykytila

1. **Pohjoismaiden välillä** siirtäminen ei perustu valtiosopimukseen, vaan kussakin maassa voimassa olevaan yhdenmukaiseen lainsäädäntöön. Suomessa sovelletaan Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanosta annettua lakia (326/1963). Pohjoismaiset siirrot eivät edellytä tuomitun suostumusta. Toimivaltainen viranomainen Suomessa on Rikosseuraamuslaitos.
2. **Euroopan unionissa siirtäminen tapahtuu sitä koskevan puitepäätöksen nojalla** (Neuvoston puitepäätös 2008/909/YOS

vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta rikosasioissa annettuihin tuomioihin, joissa määrätään vapausrangaistus tai vapauden menetyksen käsittävä toimenpide, niiden täytäntöönpanemiseksi Euroopan unionissa, annettu 27.11.2008, jäljempänä vankiensuostuusepäätös). Päätös sisältää kuitenkin kansallista liikkumavaraa, jonka johdosta vankien siirtely ei ole kaikissa ei maissa täysin saman sisältöistä. EU-maiden väliset siirrot eivät tietyissä tapauksissa edellytä tuomitun suostumusta. Toimivaltainen viranomainen on Rikosseuraamuslaitos.

3. **Niin sanottuihin kolmansiin (EU:n ja Pohjoismaiden ulkopuolisiin) valtioihin** sovelletaan Euroopan neuvoston tuomittujen siirtämistä koskevaa yleissopimusta (SopS 13/1987) ja sen lisäpöytäkirjaa (SopS 42/2001). Näitä sovelletaan myös Euroopan neuvoston ulkopuolisiin valtioihin, jos valtiot ovat ne hyväksyneet. Vangin suostumuksesta riippumaton/tahdonvastainen siirtäminen on mahdollista eräissä harvoissa tapauksissa siirtämistä koskevan yleissopimuksen lisäpöytäkirjaan liittyneiden valtioiden välillä. Kansallisesti asiaa sääntelee laki kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa (21/1987). Toimivaltainen viranomainen on oikeusministeriö.

Valtiot voivat myös solmia kahdenvälisiä sopimuksia. Niitä on solmittu käytännössä vain, jos kyseessä ovat valtiot eivät ole jonkun saman, voimassa olevan normikehikon piirissä. Suomella on kahdenvälinen vanginsiirtosopimus vain Thaimaan kanssa.

Yleisenä lähtökohtana on, että rikosoikeudelliseen rangaistukseen tuomittu suorittaa rangaistuksensa siinä maassa, jossa hänet on tuomittu. Poikkeuksen tästä säännöstä muodostavat ulkomaalaiset vangit, joiden rangaistuksen täytäntöönpano eräin edellytyksin voidaan siirtää suoritettavaksi heidän kotimaahansa.

Olemassa olevat kansainväliset järjestelyt ja sopimukset vangin siirtämiseksi ovat käytännössä kankeita, sillä menettelyyn sisältyy paljon eri maiden viranomaisten välistä kirjeenvaihtoa ja sen käännettämistä, joka puolestaan lyhentää mahdollisen siirron jälkeistä vankeusaikaa. Tästä seuraa, että vanki saattaa jo vapautua Suomessa ennen kuin siirtoasian käsittely on valmis. Tällöin asia raukeaa. Toisen käytännön ongelman muodostavat ne valtiot, jotka eivät ole liittyneet mihinkään sopimukseen. Kysymys on tällöin siitä, onko olemassa keinoja, joiden perusteella vanki voitaisiin siirtää Suomesta tällaiseen sopimuksettomaan maahan.

7.1.3 Näkemys jatkoimista

Tutkimustietoa ulkomaalaisten vankien siirroista tarvitaan, sillä vankilat ovat yli-asutettuja. Tarkasteluajankohtana 21.1.2025 suljettujen vankiloiden käyttöaste oli noin 115 % ja avovankiloiden noin 96 %. Vankiluvun arvioidaan nousevan nykyisestä noin 3 300 vangista edelleen ilman hallitusohjelman mukaisia rangaistusten kiristykksiäkin noin 3 900 vankiin vuosikymmenen lopulla. Suomi edistää hallitusohjelman mukaisesti ulkomaalaisten vankien siirtämistä kotimaidensa vankiloihin. Vastavuoroisen tunnustamisen järjestelmään kuuluu myös EU:n vankien siirtojärjestelmä. On tärkeää, että se toimii tehokkaasti ja että EU:n vankien siirtojärjestelmää sovelletaan tehokkaasti ja yhdenmukaisesti. Suomi pitää tärkeänä, että etsitään uusia keinoja tehostaa vankien siirtojärjestelmän toimintaa, ja että vankien siirtämiseen liittyviä esteitä puretaan. Valtioneuvoston 13.3.2025 tekemässä päätöksessä vuoden 2025 tutkimussuunnitelmasta on kohdennettu tähän tutkimukseen 150 000 euroa. Tutkimus tehdään yhteistyössä oikeusministeriön, sisäministeriön ja ulkoministeriön kanssa.

7.2 Selvitys tulkkien ja käännösten käytöstä rikosprosessin aikana

7.2.1 Tausta

Oikeudenkäyntimenettelyihin liittyvät käännös- ja tulkkaukspalvelumenot sekä muut oikeudenkäyntiin liittyvät palveluiden ostot ovat kasvaneet merkittävästi. Kasvua ovat aiheuttaneet muun muassa lisääntyneiden istuntojen määrä, asia- ja asiakasrakenteen muutoksesta aiheutuvat käännös- ja tulkkaukspalveluiden tarpeen kasvaminen sekä kustannustason kehitys. Esimerkiksi poliisin tulkkaukset ovat nousseet noin puoleltoista miljoonan euron vuositasolta vuosina 2015–2021 yli kahteen miljoonaan vuonna 2023. Tuomioistuinlaitoksen yhteenlasketut – myös riita- ja hakemusasioiden käsittelyyn liittyneet – tulkkaukset ja käännöskulut ovat puolestaan nousseet vuoden 2020 noin kolmesta miljoonasta yli 7,8 miljoonaan vuonna 2024.

7.2.2 Nykytila

Rikosprosessissa tarvitaan usein tulkkaukset tai käännöksiä vieraalle kielelle. Esitutkinnan osalta oikeudesta niihin säädetään esitutkintalain (805/2011) 4 luvun 12–14 §:issä ja oikeudenkäynnin osalta oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 6 a luvussa. Sääntelyn lähtökohtana on, että

esitutkintaviranomaisen tai tuomioistuimen tulee viran puolesta huolehtia tarvittavasta tulkkauksesta ja käänöksistä. Hallitusohjelman mukaisesti selvitetään pitkäaikaisen tulkkauspalveluoikeuden rajaaminen kolmeen vuoteen muuten kuin erityistapauksissa, kuten vammaisten henkilöiden osalta.

7.2.3 Näkemys jatkotoimista

Tutkimuksessa tulisi selvittää mahdollisuutta asettaa aikaan sidottuja rajoitteita tulkkauspalveluoikeudelle rikosprosessissa. Lisäksi tulisi arvioida sitä, mihin henkilöryhmiin rajauksen ei tulisi kohdistua haavoittuvan aseman perusteella, esimerkiksi alaikäiset tai vammaiset henkilöt.

Erytyisesti tulisi tarkastella sitä, voidaanko kansallisen liikkumavaran puitteissa tiukentaa nykyistä sääntelyä, joka koskee oikeutta tulkkaukseen ja käänöksiin rikosprosessissa. Hallitusohjelman mukaisesti laaditaan selvitys pitkäaikaisen tulkkauspalveluoikeuden rajaamisesta kolmeen vuoteen muuten kuin erityistapauksissa, kuten vammaisten henkilöiden osalta. Valtioneuvoston 13.3.2025 tekemässä päätöksessä vuoden 2025 tutkimussuunnitelmasta on kohdennettu tähän tutkimukseen 80 000 euroa. Tutkimushankkeella on poikkihallinnollisia liityntöjä oikeusministeriön (erityisesti tuomioistuimet ja oikeusapu) sekä sisäministeriön (erityisesti poliisi) hallinnonaloille.

7.3 Räjäheteisiin liittyvien rangaistussäännösten arviointi

7.3.1 Tausta

Räjäheteisiin liittyvät rikokset rinnastuvat jossakin määrin aseilla tehtävään rikollisuuteen. Joulukuussa 2024 on annettu hallituksen esitys, jonka ehdotusten mukaan aserikosten rangaistuksia muutetaan ankarampaan suuntaan ja säädetään uutena rikoksena rangaistavaksi ampuma-aseen käsittely vakavan rikoksen tekemistä varten. Erytisen merkittäviä olisivat törkeää ampuma-aserikosta koskevat muutokset (ampuma-aseen mukana pitäminen yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa ilman oikeutta hallussapitoon säädettäisiin törkeän ampuma-aserikoksen tekotavaksi ja törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistus korotettaisiin neljästä kuukaudesta kahteen vuoteen vankeutta). Vakavat aserikokset liittyvät usein järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Aserikossääntelyn muuttaminen kerrotuin tavoin antaa aihetta myös räjähteisiin liittyvien rangaistussäännösten arviointiin. Muun muassa Ruotsissa järjestäytynyt rikollisuus ja katujengit käyttävät huomattavan paljon räjähteitä omassa toiminnassaan ja viime vuosina tämä kehityskulku

on voimistunut entisestään. Tätä kehityskulkua peilaten olisikin tarpeellista, että Suomessakin tarkasteltaisiin räjähdeterikoslainsäädäntöä vastaamaan muuttunutta turvallisuustilannetta.

7.3.2 Nykytila

Rangaistussäännös on säädetty rikoslain kokonaisuudistuksen toisen vaiheen yhteydessä vuonna 2002, ja siihen on sen jälkeen tehty erinäisiä täydennyksiä.

Rikoslain 44 luvun 11 §:n 1 momentin mukaan räjähdeterikokseen syyllistyy se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain taikka sen nojalla annetun säännöksen, kiellon tai määräyksen vastaisesti taikka ilman mainitussa laissa edellytettyä lupaa tai ilmoitusta taikka lupaa tai ilmoitusta koskevassa päätöksessä asetettujen ehtojen, rajoitusten tai kieltojen vastaisesti 1) harjoittaa vaarallisten kemikaalien teollista käsittelyä tai varastointia taikka siirtää vaarallista kemikaalia tai 2) valmistaa, tuo maahan, käyttää, siirtää, saattaa markkinoille, luovuttaa, pitää hallussaan, varastoi, säilyttää tai hävittää räjähdettä. Rangaistukseksi on säädetty sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta. Säännös sisältää toissijaisuuslausekkeen.

Pykälän toisessa momentissa säädetään eräistä muista räjähdeterikoksen edellytykset toteuttavista tekotavoista. Pykälän 3 momentin vastuuta rajoittavan säännöksen mukaan räjähdeterikoksena ei pidetä 1 momentissa tarkoitettua vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain taikka sen nojalla annetun säännöksen, kiellon tai määräyksen vastaista räjähteen hallussapitoa, jos tällaisen räjähteen hallussapitäjä oma-aloitteisesti ilmoittaa räjähteestä poliisille ja luovuttaa sen poliisin haltuun.

Kun räjähteellä tehty teko kohdistuu esimerkiksi henkeen, terveyteen, omaisuuteen tai ympäristöön taikka aiheuttaa yleistä vaaraa, sovellettaviksi voivat tulla useat rikoslain säännökset, joista myös on säädetty ankaria rangaistuksia. Räjähdyttäminen voi tulla tekotapana kyseeseen useissa rikoksissa, joita koskevissa rangaistussäännöksissä sitä ei erikseen mainita (esimerkiksi murha). Rangaistaviksi on räjähteisiin liittyvinä yleisvaarallisina rikoksina säädetty esimerkiksi tuhotyö, törkeä tuhotyö, yleisvaaran tuottamus, törkeä yleisvaaran tuottamus ja yleisvaarallisen rikoksen valmistelu. Räjäheteisiin liittyvien rangaistussäännösten tarkastelussa on perusteltua arvioida myös muita kuin pelkästään räjähdeterikosta koskevaa sääntelyä.

7.3.3 Näkemys jatkotoimista

Tehdään räjähteisiin liittyvien rangaistussäännösten sisällön ja mahdollisten kehittämistarpeiden arviointi ja sen tulosten pohjalta päätetään mahdollisista jatkotoimenpiteistä. Arvioidaan, säädetäänkö räjähdeterikoksesta törkeä tekemuoto. Tekemuoto saattaisi käsittää esimerkiksi tahallista ja oikeudetonta suuren räjähdemäärän, erityisen vaarallisen tai vaarallisten rikosten tekemiseen erityisesti soveltuvan räjähteen valmistamisen, hallussapidon tai luovuttamisen tai räjähteen yleisellä paikalla tapahtuvan hallussapidon ja luovuttamisen.

Kysymyksessä ei siis olisi rangaistavan menettelyn alan laajentaminen vaan eräiden tekotapojen rangaistavuuden ankaroittaminen, jolloin sääntelystä ei seuraisi merkittävää kokonaan uusien rikosasioiden määrää ja siitä johtuvia rikosprosessiketjun kustannuksia. Rangaistavuuden ankaroittamisen merkitys ilmenisi lähinnä lisääntyvinä rangaistusten täytäntöönpanokustannuksina.

Mikäli arvioinnissa havaittaisiin lainsäädännön muutostarpeita, sellaisten tekeminen tehostaisi osaltaan useiden oikeushyvien suojaa. Räjähdeterikoksia koskeva selvitys tehdään hallituskauden aikana.

7.4 Valvontarangaistuksen, valvotun koevapauden ja yhdyskuntapalvelun käytön lisääminen

7.4.1 Tausta

Yhdyskuntaseuraamuksia ovat yhdyskuntapalvelu, valvontarangaistus ja ehdollisen vankeuden oheisseuraamuksina tuomittavat valvonta ja yhdyskuntapalvelu. Lisäksi alle 18-vuotiaana tehdyistä rikoksista voidaan tuomita nuorisorangaistus. Varsinaisten yhdyskuntaseuraamusten lisäksi loppuosa ehdottomasta vankeusrangaistuksesta voi tulla suoritettavaksi valvotussa koevapaudessa, johon liittyy muun muassa sähköistä valvontaa.

Suomessa on muiden maiden tavoin kehitetty vankeudelle vaihtoehtoisia yhdyskuntaseuraamuksia 1990-luvulta lähtien. Yhdyskuntaseuraamusten tuomitseminen on kuitenkin yleisesti viime vuosina Suomessa vähentynyt ja useiden seuraamusten käyttö on jäänyt huomattavasti vähäisemmäksi kuin mitä niistä säädetessä on arvioitu.

Hallitusohjelman mukaan nuorisorangaistussääntelyä kehitetään siten, että teon vakavuus korostuu nykyistä paremmin, esimerkiksi tuomalla sen piiriin yhdyskuntapalvelun elementtejä ja lisäämällä sen käyttöä.

Vankiloiden yliasutus aiheuttaa haasteita muun muassa vankilaturvallisuudelle. Yliasutus vaikeuttaa myös uusintarikollisuuden vähentämiseen tähtäävää työtä vankiloissa. Lisäksi yliasutus vaikeuttaa Rikosseuraamuslaitoksen käytännön työtä ja aiheuttaa ylimääräisiä järjestelytarpeita, lisäten myös Rikosseuraamuslaitoksen kustannuksia. On selvää, että vankeutta on perusteltua käyttää vakavien rikosten kohdalla. Yhdyskuntaseuraamusten tarkoituksenmukaisella käytöllä voidaan osaltaan varmistaa, että vankiloissa on tilaa sellaisille rikoksentekeijöille, jotka tulee tuomita nimenomaan vankeuteen.

Yhdyskuntaseuraamuksilla on tutkimusten mukaan useita hyötyjä; yhdyskuntaseuraamukset tukevat rikosentekeijän sopeutumista yhteiskuntaan ja niihin tuomittujen uusintarikollisuus on keskimäärin vähäisempää kuin vankeuteen tuomittujen kohdalla.³ Yhdyskuntaseuraamukset ovat myös huomattavasti vankeusrangaistusta edullisempia. Ehdoton vankeus maksaa Rikosseuraamuslaitokselle noin 200–300 euroa päivässä. Yhdyskuntaseuraamuksista esimerkiksi ehdottoman vankeuden sijaan tuomittavan valvontarangaistuksen laskennallinen päivähinta oli vuonna 2022 noin viidesosa tästä⁴, ja valvotun koevapauden kustannuksen on puolestaan arvioitu olevan noin neljäsosa vankilarangaistuksen kustannuksesta.

Yhdyskuntaseuraamusten käytön tehostaminen on perusteltua tapauksissa, joissa rikoksen vakavuus tai rikosentekeijästä johtuvat syyt eivät edellytä ehdottoman vankeusrangaistuksen käyttöä. Yhdyskuntaseuraamuksia koskevaa lainsäädäntöä kehittämällä voitaisiin vaikuttaa siihen, että yhdyskuntaseuraamuksia sovellettaisiin nykyistä johdonmukaisemmin tapauksiin, joihin ne soveltuvat.

3 Ks. esim. Marja-Liisa Muiluvuori: Yhdyskuntapalveluun tuomittujen uusintarikollisuus. Oikeusministeriön vankeinhoito-osaston julkaisuja 2/1999. Kansainvälisistä tutkimuksista ks. esim. Christian Klement: Comparing the effects of community service and imprisonment on reconviction: results from a quasi-experimental Danish study. *Journal of Experimental Criminology* 11(2), 2015.

4 Seuraamusjärjestelmä 2022 – Kontrollijärjestelmä tilastojen ja tutkimusten valossa, Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, s. 177. Todettakoon, että vuosittaiset luvut poikkeavat toisistaan huomattavasti. Tämä johtuu muun muassa tilastointitavoista. Vuonna 2022 valvontarangaistuksen kustannus oli 1 328 euroa kuukaudessa ja vuonna 2021 kustannus oli 3 595 euroa kuukaudessa. Kustannus on joka tapauksessa ehdotonta vankeutta selvästi alhaisempi.

7.4.2 Nykytila

Yhdyskuntapalvelua voidaan tietyin edellytyksin tuomita enintään kahdeksan kuukauden ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta. Rangaistus suoritetaan tekemällä palkatonta yleishyödyllistä työtä. Vuonna 2022 yhdyskuntapalvelurangaistuksia tuomittiin käräjäoikeuksissa noin 1 500 kappaletta. Yhdyskuntapalveluun tuomittujen määrä on vähentynyt merkittävästi vuodesta 2005 lukien, jolloin sanottuja rangaistuksia tuomittiin käräjäoikeuksissa reilusti yli 3 000 kappaletta.⁵

Valvontarangaistukseen voidaan tuomita enintään kuuden kuukauden ehdottoman vankeusrangaistuksen sijaan. Valvontarangaistus suoritetaan tuomitun kotona teknisen seurannan avulla. Vuonna 2022 tuomittiin käräjäoikeuksissa selvästi alle 200 valvontarangaistusta. Valvontarangaistusten määrät eivät ole juurikaan muuttuneet viimeisen viiden vuoden aikana.

Rikoksen 15–17-vuotiaana tehneille nuorille suunnatun nuorisorangaistuksen käyttö on jäänyt huomattavasti vähäisemmäksi kuin sitä koskevaa lakia valmisteltaessa arvioitiin. Viime vuosina nuorisorangaistukseen on tuomittu vain noin 5–10 nuorta vuodessa, vaikka tutkimusten mukaan nuorisorangaistus vaikuttaa seuraamuksena toimivalta tapauksissa, joissa sitä on sovellettu.

Alle 21-vuotiaana rikoksensa tehnyt voidaan tuomita myös ehdollisen vankeuden ohella valvontaan. Myös tämän seuraamuksen käyttö on jäänyt ennakoitua huomattavasti vähäisemmäksi.

Varsinaisten yhdyskuntaseuraamusten lisäksi ehdottomaan vankeuteen tuomittu voidaan sijoittaa valvottuun koevapauteen enintään kuusi kuukautta ennen ehdollaista vapauttamista. Koevapautta valvotaan muun ohella teknisin välinein. Valvottuun koevapauden kautta vapautuu vuosittain keskimäärin hiukan yli 600 vankia.

---

5 Ks. Yhdyskuntapalvelun, ehdollisen vankeuden ja oheisrangaistuksena tuomittavan yhdyskuntapalvelun käyttö seuraamusjärjestelmässä, Rikosseuraamuslaitoksen julkaisu 1/2020, s. 91.

7.4.3 Sääntely muissa maissa

Yhdyskuntaseuraamusten ja muiden vankeudelle vaihtoehtoisten seuraamusten käyttö on lisääntynyt yleisesti myös muissa Euroopan maissa. Useissa EU:n jäsenvaltioissa vankiloiden yliasutus on muodostunut ongelmaksi ja yhdyskuntaseuraamusten käytön lisäämistä on pidetty tärkeänä tästäkin näkökulmasta⁶.

Kaikissa EU:n jäsenvaltioissa on käytössä vankeudelle vaihtoehtoisia vapaudessa suoritettavia seuraamuksia⁷. Yksittäisten yhdyskuntaseuraamuslajien suoraan vertailua hankaloittaa se, että eri maiden järjestelmät on rakennettu toisistaan poikkeavasti.

Valvontarangaistus on otettu käyttöön kaikissa Pohjoismaissa. Suomessa valvontarangaistus on tuomioistuimen määräämä rangaistuslaji. Muissa Pohjoismaissa valvonnassa on puolestaan kysymys vankeuden täytäntöönpanosta, jonka toteuttamistavoista päättää rikosseuraamusviranomaisen rangaistuksen tuomitsemisen jälkeen. Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa valvontarangaistus edellyttää tuomitun hakemusta ja se voidaan määrätä enintään kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen tuomitulle.⁸

Pohjoismaista ainakin Norjassa tavoitteena on ollut pidemmän aikaa laajentaa vankilan ulkopuolella suoritettavien rangaistusten osuutta. Norjassa yhdyskuntaseuraamus voidaan määrätä yhden vuoden vankeusrangaistuksen sijaan⁹. Yhdyskuntaseuraamuksiin voidaan yhdistää valvonnallisia ja hoidollisia elementtejä. Myös Ruotsissa selvitetään mahdollisuuksia laajentaa yhdyskuntaseuraamusten käyttöä.

6 Council conclusions on alternative measures to detention: the use of non-custodial sanctions and measures in the field of criminal justice (2019/C 422/06)

7 Esim. Rodrigues et al; Non-custodial sanctions and measures in the member states of the European Union comparative report, 2022.

8 Ruotsissa Kriminalvården: Lag om intensivövervakning med elektronisk kontroll, Norjassa Kriminalomsorgen: Forskrift om straffegjennomføring kapittel 7 ja Tanskassa Kriminalforsorgen: Straffuldbyrdelsesloven kapitel 13 a.

9 Straffeloven kapitel 8 § 48.

7.4.4 Taloudelliset vaikutukset

Seuraamusten täytäntöönpanosta aiheutuu Rikosseuraamuslaitokselle vuosittain noin 270 miljoonan euron kustannukset, joista yli 90 prosenttia aiheutuu ehdottomista vankeusrangaistuksista¹⁰. Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon kustannukset ovatkin huomattavasti alhaisemmat kuin ehdottoman vankeuden kustannukset.

Yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön kehittämisestä saatavilla olevia taloudellisia säästöjä voidaan karkeasti arvioida edellä niiden määristä kerrotun perusteella. Koska yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon kustannukset ovat selvästi vankeusrangaistusten kustannuksia pienemmät, tuottaa yhdyskuntaseuraamusten käyttö vankeuden sijasta säästöjä vankiloiden kustannuksiin. Toisaalta yhdyskuntaseuraamusten käytön lisääminen aiheuttaa uusia kustannuksia Rikosseuraamuslaitokselle, esimerkiksi lisähenkilöstön palkkaamisena yhdyskuntaseuraamustoimistoihin. Säästöjen voidaan silti arvioida olevan mahdollisia uusia kustannuksia suuremmat.

7.4.5 Näkemys jatkotoimista

Toteutetaan selvityshanke, jossa selvitetään mahdollisuudet lisätä valvontarangaistuksen käyttöä arvioimalla ainakin mahdollisuus nostaa valvontarangaistuksen enimmäiskesto nykyisestä kuudesta kuukaudesta vähintään kahdeksaan kuukauteen.

Selvitetään lisäksi mahdollisuudet lisätä valvotun koevapauden käyttöä lyhyissä vankeusrangaistuksissa arvioimalla ainakin valvotun koevapauden määräajan nostamista nykyisestä kuudesta kuukaudesta esimerkiksi 12 kuukauteen. Kohdennetaan valvontarangaistuksen ja koevapauden laajennettua käyttöä siten, etteivät vakavat henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset taikka seksuaalirikokset sovellu laajennetun käytön piiriin.

¹⁰ Vankeuden täytäntöönpano 248,3 miljoonaa euroa ja yhdyskuntaseuraamukset 19,6 miljoonaa euroa, Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2023.

Yhdyskuntapalvelun käytön lisääminen edellyttäisi palvelupaikkojen ja -mahdollisuuksien lisäämistä. Nykyisenkaltaisten palvelupaikkojen lisääminen on osoittautunut haasteelliseksi ja palvelupaikkojen määrä on vähentynyt aiemmasta. Jatkotyön yhteydessä selvitetään, miten yhdyskuntapalvelupaikkoja ja -mahdollisuuksia voitaisiin lisätä.

Nuorisorangaistuksen käytön lisäämisen ja sen sisällön kehittämisen osalta oikeusministeriössä on käynnistetty heinäkuussa 2024 asiaa koskeva lainvalmisteluhanke¹¹, jota jatketaan suunnitellusti.

7.5 Yhtenäisrangaistusjärjestelmän kehittäminen

7.5.1 Tausta

Suomen rangaistusjärjestelmään sisältyvät niin sanotut paljousalennukset eli se, että henkilön tullessa tuomituksi useista rikoksista samalla kertaa, yksittäisestä rikoksesta tuomittava rangaistus muodostuu alemmaksi kuin se olisi kyseisestä rikoksesta yksinään tuomittaessa. Paljousalennusten ja aiemmin tuomitun rangaistuksen huomioonottamisen taustalla on Suomessa omaksuttu yhtenäisrangaistusjärjestelmä. Yhtenäisrangaistusjärjestelmä määrittää sen, miten rangaistus määrätään tapauksessa, jossa tuomittavana on samalla kertaa useita rikoksia. Rikoslain 7 luvun paljousalennuksia koskevassa keskustelussa on kritisoitu voimassa olevaa RL 7:6:n yhteisen rangaistuksen kohtuullistamista koskevaa järjestelmää, joka on koettu epäoikeudenmukaiseksi eikä vastaavan kaikilta osin yleistä oikeustajua.

On tärkeää, että tuomittaessa useasta rikoksesta yhteinen rangaistus tämä yhtenäisrangaistus on oikeassa suhteessa rikoskokonaisuuden moitittavuuteen ja riittävän ankara. Tähän voitaisiin pyrkiä esimerkiksi sillä, että vakavien rikosten kohdalla yhteisen määräaikaisen vankeusrangaistuksen enimmäisrangaistusta korotettaisiin. Samalla Suomen rangaistustaso tulisi vastaamaan paremmin pohjoismaista rangaistustasoa määräaikaisten rangaistusten enimmäispituuden osalta.

---

11 OM161:00/2023.

7.5.2 Nykytila

Rikoslain 7 luvun 5 §:n 2 momentin mukaan yhteistä rangaistusta mitattaessa lähtökohdaksi on otettava siitä rikoksesta tuomittava rangaistus, josta tuomioistuimen harkinnan mukaan olisi tuleva ankarin rangaistus, sekä mitattava rikoksista yhteinen rangaistus siten, että se on oikeudenmukaisessa suhteessa myös rikosten lukumäärään, vakavuuteen ja keskinäiseen yhteyteen. Oikeuskäytännössä tavanomainen laskutapa on lisätä ankarimpaan yksittäiseen rangaistukseen muista yksittäin arvioitavista rangaistuksista noin yksi kolmasosa, murto-osan kuitenkin aletessa tekojen lukumäärän kasvaessa.¹²

Rikoslain 2c luvun 2 §:n 2 momentin mukaan absoluuttinen enimmäispituus määräaikaiselle yhteiselle vankeusrangaistukselle on 15 vuotta.

Rangaistusasteikot ovat varsin laajoja, ja käytännössä tuomitaan yleensä huomattavasti rikoksen rangaistusasteikon puolivälin alapuolelle sijoituvia rangaistuksia, kun taas asteikkojen enimmäisrangaistuksia lähelle sijoittuvat rangaistukset ovat erittäin harvinaisia.

7.5.3 Sääntely muissa pohjoismaissa

Ruotsin rikoslain yhteistä määräaikaista vankeusrangaistusta koskeva sääntely vastaa vähimmäisrangaistuksen osalta Suomen sääntelyä, mutta on enimmäisrangaistuksen osalta hieman Suomen sääntelyä lievempi vähemmän vakavien rikosten kohdalla ja ankarampi vakavimpien rikosten kohdalla. Ruotsissa määräaikainen vankeusrangaistus ei saa olla eri rikosten enimmäisrangaistusten yhteisaikaa pitempi tai yli 18 vuotta. Ruotsissa on viime aikoina tarkasteltu yhteisen rangaistuksen rangaistusasteikon korottamista siten, että ankarimman enimmäisrangaistuksen saisi ylittää korkeintaan kuudella vuodella.

Norjan rikoslain yhteistä määräaikaista vankeusrangaistusta koskeva sääntely eroaa Suomen sääntelystä enemmän kuin Ruotsin sääntely. Norjan järjestelmässä silloin, kun useasta rikoksesta on erikseen säädetty tuomittavaksi yhteinen rangaistus, rangaistus ei saa olla eri rikosten enimmäisrangaistusten yhteisaikaa pitempi ja rangaistusta voidaan vakavimman rikoksen enimmäisrangaistuksesta pidentää korkeintaan kaksinkertaiseksi, ei kuitenkaan yli kuudella vuodella (ks. Straffeloven 79 §). Norjassa

¹² Näin on todettu korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2018:60 (perustelujen kohta 23), mutta juuri kyseisessä tapauksessa tällaisen katsottiin johtavan perusteettoman lievään lopputulokseen.

määräaikainen vankeusrangaistus voi olla enimmillään 30 vuotta. Norjassa ei ole käytössä elinkautista vankeusrangaistusta, vaan Norjassa vaaralliseksi arvioidut vangit voidaan määrätä määräaikaisen vankeusrangaistuksen suorittamisen jälkeen nk. varmuusvankeuteen.

Tanskan rikoslain 88 §:n mukaisesti useiden rikoksien tapauksessa määrätään yhteinen rangaistus. Jos kyse on samasta rikoksesta, määrätään rangaistus kyseisen rikoksen rangaistusasteikon mukaisesti. Jos taas kyse on eri rikoksista, sovelletaan sen rikoksen rangaistusasteikkoa, joka on korkein. Erityisen raskauttavissa olosuhteissa rangaistus voi ylittää enimmäisrangaistuksen puolikkaalla rangaistuksella. Määräaikaisen rangaistuksen enimmäispituus Tanskassa on 16 vuotta.

7.5.4 Enimmäisrangaistuksen korottaminen

Rikosnimikkeitä, joiden osalta rikoslain 7 luvun 2 §:ssä tarkoitettu enimmäisrangaistus on määräaikainen, vähintään kymmenen vuoden pituinen vankeusrangaistus ja joista vuonna 2022 annettiin langettavia tuomioita, on reilu kymmenen (törkeä huumausainerikos, törkeä pahoinpitely, törkeä ryöstö, tappo, törkeä raiskaus, törkeä lapsenraiskaus, murha lievennetyn rangaistusasteikon tilanteessa, panttivangin ottaminen, törkeä tuhotyö, surma, törkeä ihmiskauppa ja törkeä rikos ihmisyyttä vastaan). Vuonna 2022 langettava tuomio, jossa jokin näistä oli päärikoksena, tuomittiin yhteensä hieman alle 1 400 henkilölle. Luvussa ovat mukana sekä yhden että useamman rikoksen tilanteet eli sekä yksittäiset että yhteiset rangaistukset. Näistä tuomittujen määräaikaisten ehdottomien vankeusrangaistusten keskiarvo oli noin 3,5 vuotta vankeutta. Karkeasti arvioiden noin puolet eli noin 700 tällaisista tuomituista on tuomittu yhteiseen rangaistukseen.

Jos koskien tapauksia, joissa ankarin yksittäinen enimmäisrangaistus on vähintään kymmenen vuotta, korotettaisiin yhteisen vankeusrangaistuksen enimmäisrangaistusta siten, että tällainen enimmäisrangaistus olisi ankarin yksittäinen enimmäisrangaistus lisättynä viidellä vuodella, tarkoittaisi tämä esimerkiksi seuraavaa: kahdesta taposta tai kahdesta törkeästä lapsenraiskauksesta voisi tuomita vankeutta 17 vuotta (nyt 15 vuotta), kahdesta törkeästä raiskauksesta 15 vuotta (nyt 13 vuotta) ja kahdesta törkeästä huumausainerikoksesta 15 vuotta (nyt 13 vuotta).

Jos taas uudeksi portaaksi säädettäisiin viiden vuoden lisäyksen sijaan maltillisempi neljän vuoden lisäys, tarkoittaisi tämä esimerkiksi seuraavaa: kahdesta taposta tai kahdesta törkeästä lapsenraiskauksesta voisi tuomita vankeutta 16 vuotta (nyt 15 vuotta), kahdesta törkeästä raiskauksesta 14 vuotta (nyt 13 vuotta) ja kahdesta törkeästä huumausainerikoksesta 14 vuotta (nyt 13 vuotta).

Edellä tarkasteltu muutos, oli kyse sitten uudesta viiden tai neljän vuoden lisäystä koskevasta portaasta, oletettavasti johtaisi tuomittavien yhteisten ehdottomien vankeusrangaistusten pitenemiseen lisäten vankivuotia ja siten kustannuksia. Muutos vaikuttaisi karkeasti arvioiden vuosittain noin 700 tapauksessa sovelletta-vaan yhteisen rangaistuksen rangaistusasteikkoon.

Rangaistusasteikon alarajan nostamisella on signaalivaikutusta ja enimmäisrangaistus-
tuksen nostaminen lisää tuomioistuimen harkintamahdollisuuksia. Ehdottoman vankeusrangaistuksen suorittaminen vankilassa vaikuttaa joka tapauksessa näiden henkilöiden rikollisuutta ehkäisevästi (erityisestäävyys).

7.5.5 Näkemys jatkotoimista

Jatkotoimenpiteenä suoritetaan oikeusministeriössä hallituskauden loppuun mennessä oikeusministeriön tutkimusrahoitusta hyödyntämällä tutkimus yhtenäisrangaistusjärjestelmän kehittämiseksi. Tutkimuksessa olisi tarkoituksena suorittaa alustava arviointi yhtenäisrangaistusjärjestelmän kehittämisestä erityisesti vakavimpien henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten osalta. Tutkimuksessa selvitettäisiin yhteisen vankeusrangaistuksen enimmäisrangaistuksen korottamisen mahdollisuutta siten, että korotettaisiin nykyisestä kolmesta vuodesta lisäystä, joka voidaan tehdä ankarimpaan yksittäiseen enimmäisrangaistukseen yhteisen rangaistuksen enimmäisrangaistusta määriteltäessä. Tällöin muun muassa korotuksen suuruutta, korotuksen mahdollista portaittaisuutta ja rikosten vakavuuden kynnystä korotuksen soveltamiseksi olisi tarpeen arvioida vielä tarkemmin erityisesti suhteellisuusvaatimuksen ja kustannusvaikutustenkin näkökulmasta. Rikoslain 7 luvun 6 §:n yhteisen rangaistuksen kohtuullistamista koskeva järjestelmä perustuu siihen, mitkä rikokset luetaan siihen kokonaisuuteen, josta yhteinen rangaistus määrätään.

7.6 Petosrikollisuuden torjunta

7.6.1 Tausta

Nopeasti laajeneva digitalisaatio on tehnyt kansalaiset, yritykset ja yhteisöt riippuvaisiksi tietoverkoista. Tämä kehitys on luonut myös rikollisille runsaasti erilaisia toimintamahdollisuuksia kyberympäristön hyödyntämiseksi rikollisessa tarkoituksessa. Verkkoasioinnin yleistyminen on kasvattanut rikosten kohderyhmää ja helpottanut suuren kohderyhmän tavoittamista. Petosrikollisuuden määrä on ollut voimakkaassa kasvussa jo vuodesta 2010 lähtien, ja järjestäytyneen rikollisuuden rooli petosten tekijänä on kasvanut. Tällä hetkellä erityisesti tietoverkkoavusteinen (TVA)

petosrikollisuus on Suomessa aiempaa kansainvälisempää ja merkittävän osan siitä arvioidaan jäävän piilorikollisuudeksi, minkä vuoksi tilastoitu rikollisuus antaa liian suppean kuvan niiden määrästä ja luonteesta. TVA-petosten ehkäisyyn ja torjuntaan osallistuu useita eri viranomaisia, yrityksiä ja järjestöjä.

Poliisi on luokitellut TVA-petokset tekotavan perusteella kuuteen eri petostyyppiin: sijoitus-, tietojenkalastelu-, rakkaus- ja dokumentti-, toimitusjohtaja-, kauppa- paikka- ja maksukorttipetokset. Poliisille ilmoitettujen tietoverkkopetosten rikoshyöty vuonna 2024 kasvoi edellisestä vuodesta kokonaisuutena noin 70 %. Luvut perustuvat ilmoitusten kokonaismäärän vertailuun. Poliisille tehtiin vuonna 2024 noin 32 449 rikosilmoitusta rikoksista, jotka luokitellaan tietoverkkoavusteiksi petosrikoksiksi. Rikoshyödyn määrä oli vähintään 84,2 miljoonaa euroa.

Petoslajeista ylivoimaisesti yleisin oli tietojenkalastelu, joita poliisille ilmoitettiin vähintään 4 000 rikosilmoituksella, rikoshyödyn ollessa vähintään 37,8 miljoonaa euroa. Toiseksi yleisin petoslaji oli sijoituspetokset, joita ilmoitettiin vähintään 790 rikosilmoituksella, rikoshyödyn ollessa 30,8 miljoonaa euroa. Kolmanneksi yleisin petoslaji oli rakkaus- ja dokumenttipetokset, joita ilmoitettiin vähintään 460 rikosilmoituksella, rikoshyödyn ollessa vähintään 7,2 miljoonaa euroa. Yli puolet petostransaktioista suuntautuu ulkomaille.

7.6.2 Nykytila

Poliisi korostaa verkostoituneen työskentelymallin tärkeyttä TVA-petosten ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Traficomien, pankkien ja teleoperaattoreiden kanssa tehtävä turvallisuus- ja ennalta estävä työ on elintärkeää TVA-petosten torjumiseksi.

Crime Scripting -menetelmällä pyritään Suomessa tunnistamaan kuhunkin tekotapaan keskeisesti liittyvät toimijat, joiden kanssa tehdään laajaa sidosryhmäyhteistyötä. Yhteistyön tuloksena pankit ovat kehittäneet muun muassa omaa monitorointiaan, teknisiä järjestelmiään sekä tarkistaneet kirjautumissovellusten turvallisuutta. Tällä hetkellä pankit kykenevät palauttamaan/estämään keskeisimpien ilmiöiden rikosvahingosta noin 40 %. Teleoperaattorit ovat yhtä lailla kehittäneet omia järjestelmäkyvykkyyksiään ja luoneet poliisille tilannekuvaa muun muassa estetyistä soitoista. Poliisi on tukenut keskeisimpiä verkkokauppa-palveluntarjoajia tunnistamaan prosesseissaan olevia haavoittuneisuuksia.

Puhelimitse tehtävissä petoksissa, esimerkiksi ns. HelpDesk-petoksissa, tehokkain yhteydenottokanava on kotimainen (FI) puhelinnumero. Olemassa olevia teknisiä aukkoja hyväksikäyttäen rikollinen saa soiton näyttämään FI numerolta (Spooffaus).

Keskusrikospoliisi oli mukana Traficom ja teleoperaattoreiden hankkeessa, jossa rakennettiin tehokas suodatus FI numeron spoofaamiseen. Esimerkiksi HelpDesk-petoksista tehtiin vuosina 2020–2021 poliisille yli 1 500 rikosilmoitusta, joiden rikosvahinko oli yli 7,1 miljoonaa euroa. Vuonna 2022 rikosvahinko oli spoofattujen numeroiden osalta vain muutama tuhat euroa. Vuonna 2024 kolmannen vuosineljänneksen aikana teleoperaattorit estivät yli 3,8 miljoonaa petossoittoa eli yli 41 000 soittoa vuorokaudessa. Suomi on ensimmäinen maa, joka on rakentanut kyseisen mallin. Onnistunut projekti on myös kansainvälisesti noteerattu ja useat maat ovat ottamassa käyttöön ”Suomen mallin”. Onnistuminen on huomioitu myös EU-komissiossa. Kaikkineen kolme suurta teleoperaattoria ovat suodattaneet erilaisia petospuheluita lähes 85 miljoonaa kappaletta hieman yli kolmen vuoden aikana.

7.6.3 Näkemys jatkotoimista

Suomessa TVA-petosten ennaltaehkäisy ja torjunta ovat poliisin mukaan kansainvälisesti arvioituna varsin hyvällä tasolla. Toimintaa on kuitenkin kehitettävä jatkuvasti yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Toimijoiden välisen yhteistyön edistämiseksi on tarpeen selvittää ja purkaa esteitä pankkien tiedonvaihtoon liittyen. Tämä koskisi mm. rahanpesuun osallistuvia ns. muulitilejä. Merkittävä osa TVA-petosrikollisuudesta on edellä kuvatun mukaisesti luonteeltaan rajat ylittävää rikollisuutta. Osana toimenpidettä selvitetään siksi tarvittavassa laajuudessa tilannetta ja omaksuttuja toimia muissa maissa sekä mahdollisia rajat ylittäviä yhteistyön keinoja ilmiön torjumiseksi.

Kokonaisrikollisuuden tarkan tilannekuvan selvittämiseksi on tärkeää, että piilorikollisuuden osuutta voidaan selvittää säännöllisesti. Tähän käytetään erityisesti uhritutkimuksia. Tästä syystä on tärkeää, että petosrikollisuutta tarkastellaan osana kansallista rikosuhritutkimusta. VN tutkiva -rahoituksella on tarkoitus saada ajankohtaista tietoa TVA-petoksista Suomessa ja samalla luoda tuore tilannekuva. Ajankohtaisen tilannekuvan avulla voitaisiin kartoittaa keskeiset jatkotutkimuksen kohteet. Olisi myös tärkeää toteuttaa kolmas kansallinen yritysuhritutkimus. Valtioneuvoston 13.3.2025 tekemässä päätöksessä vuoden 2025 tutkimussuunnitelmasta on kohdennettu tähän tutkimukseen 150 000 euroa.

Kyberturvallisuusstrategiaa (VN/36693/2023) on uudistettu hallitusohjelman mukaisesti vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä. Kyberturvallisuusstrategiassa 2024–2035 on yhtenä strategisena kehittämissuunnitelmaksi, että edistetään kokonaisvaltaista kyberrikollisuuden torjuntaa.

Oikeusministeriön yhteydessä toimiva rikosentorjuntaneuvosto on valinnut yhdeksi toimikautensa 2024–2027 painopistealueeksi TVA-rikollisuuden torjunnan. Tämä työ alkaa tilannekuvan luomisella. Tilannekuvaan on tarkoitus sisällyttää rikollisuuskehityksen lisäksi kuvaus viranomaisten ja muiden toimijoiden jo tekemästä ehkäisy- ja torjuntatyöstä. Tilannekuvan tarkennuttua päätetään tarkemmista jatkotoimista, joilla petosrikollisuuden kasvu pyritään katkaisemaan. Petoksia ennalta estäviä toimia kehitetään ja niiden toteuttamista seurataan Rikosentorjuntaneuvostossa.

8 Yhteenveto toimenpiteistä ja seuranta

Edellä mainitut toimenpiteet toteutetaan osin yhteistyössä muiden asiaan liittyvien viranomaisten tai ministeriöiden kanssa. Kaikkien toimenpiteiden toteuttamisesta raportoidaan tarkoituksenmukaisella tavalla niiden aikana tai päättyttyä.

Taulukko ohjelman ja toimenpiteiden seurannasta seuraavalla sivulla.

Taulukko 1. Kriminaalipoliittisen ohjelman toimenpiteet ja seuranta

Toimenpiteet	Sisältö	Vastuutahot	Resurssit ja aikataulu	Täytäntöönpanon arviointi ja jatkotoimet
1. Ulkomaisten vankien siirtämisen tehostaminen ja maasta poistamisen edellytysten selvittäminen	Tehdään tutkimus ulkomaisten vankien siirtämisen tehostamisesta ja maasta poistamisen edellytyksistä	OM, SM, UM	VN tutkiva rahoitus 150 000 euroa, aloitus vuonna 2025.	Tutkimuksen valmistuttua päätetään jatkotoimista
2. Selvitys tulkkien ja käännösten käytöstä rikosprosessin aikana	Hallitusohjelman mukaisesti laaditaan selvitys pitkäaikaisen tulkkauspalveluoikeuden rajaamisesta kolmeen vuoteen muuten kuin erityistapauksissa	OM, SM	VN tutkiva rahoitus 80 000 euroa, aloitus vuonna 2025	Tutkimuksen valmistuttua päätetään jatkotoimista
3. Räjähteisiin liittyvien rangaistussäännösten arviointi	Tehdään räjähteisiin liittyvien rangaistussäännösten sisällön ja mahdollisten kehittämistarpeiden arviointi	OM	Laaditaan virkatyönä hallituskauden aikana	Selvityshankkeen valmistuttua päätetään mahdollisista jatkotoimenpiteistä.
4. Valvontarangaistuksen, valvotun koevapauden ja yhdyskuntapalvelun käytön lisääminen	Tehdään selvityshanke, jossa selvitetään mahdollisuudet lisätä valvontarangaistuksen käyttöä	OM	Laaditaan virkatyönä hallituskauden aikana	Selvityshankkeen valmistuttua päätetään mahdollisista jatkotoimista
5. Yhtenäisrangaistusjärjestelmän kehittäminen	Tehdään selvityshanke oikeusministeriössä yhtenäisrangaistusjärjestelmän kehittämiseksi	OM	Laaditaan virkatyönä hallituskauden aikana, oikeusministeriön tutkimusrahoitusta hyödyntämällä	Selvityshankkeen valmistuttua päätetään mahdollisista jatkotoimista
6. Petosrikollisuuden torjunta	Tarkastellaan petosrikollisuutta osana kansallista rikosuhritutkimusta. Tarkoitus on saada ajankohtaista tietoa TVA-petoksista Suomessa ja samalla luoda tuore tilannekuva.	OM, VM, SM	VN tutkiva rahoitus 150 000 euroa, Aloitus vuonna 2025	Ajankohtaisen tilannekuvan avulla kartoitetaan keskeiset jatkovalmistelun kohteet

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-1172 (PDF)
ISBN 978-952-400-400-8 (PDF)